

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Форма № 24

Будівництво, архітектура та дизайн.
(повне найменування факультету)
Підприємство, торгівля та біржова діяльність
(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

Бакалавр
(ступінь вищої освіти)

на тему Визначення основних показників роботи
(назва теми)
суб'єкта господарювання.

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи EdDz-410

Спеціальності 076 Підприємство
(код і найменування спеціальності)
та торгівля

Освітня програма (спеціалізація)
Економіка підприємства

Ромаша В.В.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Крушкова В.В.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Гармідер А.Д.
(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Будівництво, архітектура та дизайн
Кафедра Підприємство, торгівля та біржова діяльність
Ступінь вищої освіти Бакалавр
Спеціальність 076 Підприємство та торгівля
Освітня програма (спеціалізація) „Економіка підприємства“
(код і найменування)
(назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ПТБД
Ткаченко А.М.
« » 20 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Ротковій Варшії Вікторівни
(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Аналіз основних показників роботи суб'єкта господарювання

керівник проєкту (роботи) Крушнікова В.В. к.е.н., доц.
(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «24» березня 2024 року № 101

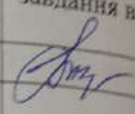
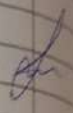
2. Строк подання студентом проєкту (роботи) з серпня 2024р.

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) Законодавчі акти України, річні звітні підприємства, статистичні звітності, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні аспекти дослідження основних показників роботи суб'єкта господарювання, Аналіз основних показників ТрАТ. Додатковий аналіз, інших покращених показників роботи суб'єкта господарювання.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	ПРІЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата завдання видав
1-3	Крушнікова В.Б. к.е.и.доч.	
Нормоконтроль	Бобко Н.А.	

7. Дата видачі завдання « 24 » травня 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)
1.	Закріплення та узагальнення знань	24.05.2024
2.	Підприємствості матеріалу	17.05.2024
3.	Підготовка першого розділу	29.05.2024
4.	Підготовка другого розділу	30.05.2024
5.	Підготовка третього розділу	31.05.2024
6.	Підготовка на ксерографу нормоконтроль	05.06.2024

Студент(ка)

(Підпис)Роткова Валерія
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

(Підпис)Валентина Крушнікова
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота на тему: «Оцінка основних показників роботи суб'єкта господарювання» містить 115 сторінок, 22 таблиці, 14 рисунків, 14 формул.

Перелік посилань нараховує 57 найменувань.

Метою даної роботи є проведення комплексного аналізу основних показників діяльності суб'єкта господарювання для визначення фінансового становища, ефективності використання ресурсів і динаміки розвитку, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності його діяльності.

Об'єктом дослідження є основні показники роботи підприємства ПрАТ "Дніпроспецсталь".

Предметом даного дослідження є набір важливих показників, що відображають діяльність компанії, зокрема фінансові, виробничі та організаційні аспекти.

Методика дослідження: у дипломній роботі було використано такі методи: аналізу, узагальнення результатів дослідження, економічний, статистичний, графічний, порівняльний, фінансовий аналіз і т.д.

Результати роботи: Запропоновано шляхи покращення основних показників роботи суб'єкта господарювання.

ДОХІД, ВИРУЧКА, ПРИБУТОК, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ОБОРОТНІ
АКТИВИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ, КОЕФІЦІЄНТ ЛІКВІДНОСТІ,
ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ

REVIEW

Diploma work on the topic: “Evaluation of the main indicators of the business entity” contains 115 pages, 22 tables, 14 figures, 14 formuls. The list of references includes 57 titles.

The purpose of this work is to conduct a comprehensive analysis of the key performance indicators of a business entity to determine the financial position, efficiency of resource use and development dynamics, as well as to develop recommendations for improving the efficiency of its activities.

The object of the study is the main performance indicators of the enterprise PJSC “Dneprospetsstal”.

The subject of this study is a set of important indicators that reflect the company's activities, including financial, production and organizational aspects.

Research Methods: The following methods were used in the thesis: analysis, generalization of research results, economic, statistical, graphical, comparative, financial analysis, etc.

Results of the work: Ways to improve the main indicators of the business entity are proposed.

INCOME, REVENUE, PROFIT, PROFITABILITY, CURRENT ASSETS,
EFFICIENCY, LIQUIDITY RATIO, LABOR PRODUCTIVITY

ЗМІСТ

Реферат.....	5
Abstract	6
Вступ.....	8
1 Теоретичні аспекти дослідження основних показників роботи суб'єкта господарювання	11
1.1 Роль, сутність, завдання дослідження основних показників роботи суб'єкта господарювання.....	11
1.2 Методичні підходи розрахунку.....	30
1.3 Джерела інформації дослідження основних показників роботи суб'єкта господарювання.....	38
2 Оцінка основних показників роботи ПрАт «Дніпроспецсталь».....	47
2.1 Загальна характеристика підприємства ПрАт «Дніпроспецсталь».....	47
2.2 Аналіз основних фінансових та економічних показників підприємства.....	59
3 Шляхи покращення показників роботи суб'єкта господарювання.....	86
3.1 Основні вектори покращення показників роботи суб'єкта господарювання.....	86
3.2 Економічний ефект запропонованих даних.....	102
Висновки.....	105
Перелік посилань	109

ВСТУП

Оцінка основних показників діяльності підприємства є дуже важливим етапом в управлінні будь-яким бізнесом. Це дозволяє не тільки оцінити ефективність поточної діяльності, а й визначити стратегічний напрямок розвитку і вдосконалення суб'єкта господарювання. Отже, розуміння і правильна інтерпретація ключових показників ефективності діяльності підприємства дозволяють йому своєчасно реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, а також запобігати можливим ризикам і підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку.

У сучасних умовах глобалізації та динамічного розвитку ринкових відносин зростає значущість оцінки ефективності господарської діяльності підприємства. Посилення конкуренції і нові виклики в бізнес-середовищі вимагатимуть більш детального аналізу економічних показників, стратегічного планування, а також функціонування і управління компаніями.

Актуальність: оцінка ключових показників діяльності підприємства важлива для розуміння ефективності та результативності процесів всередині підприємства, а в сучасних умовах конкурентних ринків і швидких змін в економіці як для внутрішнього аналізу, так і для зовнішніх зацікавлених сторін систематичний моніторинг та аналіз ключових показників дозволяє своєчасно виявляти проблеми, своєчасно приймати обґрунтовані управлінські рішення і визначати стратегії розвитку.

Метою даної роботи є проведення комплексного аналізу основних показників діяльності суб'єкта господарювання для визначення фінансового становища, ефективності використання ресурсів і динаміки розвитку, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності його діяльності.

Об'єктом дослідження є діяльність ПРАТ «Дніпроспецсталь».

Предметом даного дослідження є набір важливих показників, що відображають діяльність компанії, зокрема фінансові, виробничі та організаційні аспекти.

Основні завдання дослідження:

1. Проаналізовано теоретичні основи оцінки ефективності діяльності господарюючих суб'єктів.
2. Досліджено фінансове становище підприємства на основі даних бухгалтерського обліку.
3. Виявлено основні фактори, що впливають на ефективність діяльності підприємства.
4. Надано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів.

Проблеми, які потрібно вирішити: це необхідно не тільки для виявлення слабких місць в управлінні і організації діяльності компанії, але і для визначення шляхів підвищення ефективності використання ресурсів і поліпшення фінансових показників.

Методи дослідження: Аналіз і узагальнення літературних джерел по предмету дослідження; економіко-математичні методи аналізу фінансової звітності; порівняльний аналіз; статистичні методи обробки даних; експертна оцінка.

Практична значимість даної роботи полягає в можливості використання результатів дослідження для підвищення ефективності управління підприємством, зниження витрат, поліпшення фінансового стану і забезпечення стабільного розвитку підприємства.

Робота складається з 3 розділів:

У першому розділі описуються теоретичні аспекти оцінки ключових показників ефективності підприємства та аналізу існуючих методів оцінки та вибору оптимального підходу для дослідження.

Другий розділ містить практичний аналіз основних показників діяльності ПрАТ «Дніпроспецсталь»

Третій розділ містить рекомендації щодо вдосконалення його діяльності на основі отриманих результатів.

Таким чином, дана робота спрямована на вивчення і вдосконалення практики оцінки економічних показників, вдосконалення управління підприємством і сприяння сталому розвитку в сучасних ринкових умовах.

Структура та обсяг: робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 115 сторінок друкованого тексту, який включає 22 таблиці, 14 формул, 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ РОБОТИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.

1.1 Роль, сутність, завдання дослідження основних показників роботи суб'єкта господарювання.

До показників роботи суб'єкта господарювання входять різні фінансові, економічні, операційні, ефективні показники, що відображають діяльність, прибутковість та ефективність використання ресурсів та стан розвитку на підприємстві.

Ці показники являються ключовим індикатором для оцінки ефективності діяльності підприємства та його здатності до розвитку. Фінансові показники дозволяють оцінити фінансову стійкість та ліквідність підприємства, економічні показники відображають ефективність використання ресурсів, операційні показники спрямовані на оцінку ефективності виробничих процесів в самому підприємстві, інноваційні відображають здатність підприємства впроваджувати нові технології, інвестиційні показують здатність суб'єкта господарювання до залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів.

1.1.1. Фінансові показники:

Дохід особливо важливий для всіх компаній, незалежно від форми власності, сфери діяльності чи інших факторів. В цілому можна сказати, що дохід залежить від обороту підприємства, рівня розвитку, наполегливості працівників і їх керівників, а також від ряду зовнішніх факторів.

Дохід підприємства є одним з основних показників, що відображають його фінансове становище і основні цілі його діяльності.

Категорія доходу є однією з найскладніших в економіці. Вона стала предметом широкого обговорення серед представників різних економічних шкіл і напрямків. Це одна з найбільш спірних речей на сьогоднішній день, і вона вимагає свого поглиблення і роз'яснення.

Що стосується отримання доходу, то доказом є оплата рахунку за товар, який пред'являється підприємством покупцеві. Що стосується зобов'язань

підприємства, то при їх прямому погашенні фактично не відбувається приросту капіталу. Відмова від прав кредитора призводить до збільшення капіталу, тобто коли активи надходять підприємству безкоштовно.

На підставі проведеного аналізу щодо наукових поглядів вчених-економістів про трактування терміну «дохід», можна виокремити основні підходи його розуміння (рис. 1.1).

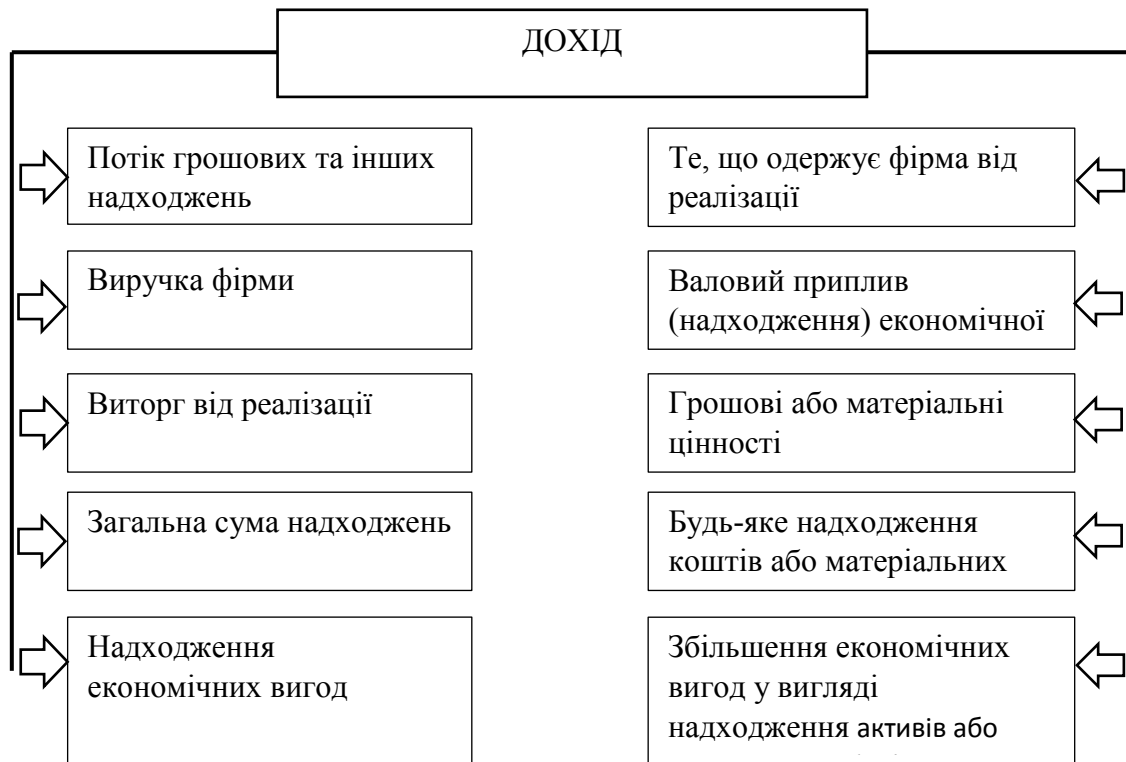

Рис. 1.1 - Економічне наповнення сутності «доходи» згідно з теоретичними поглядами учених

Джерело: сформовано на основі [1]

Міжнародні стандарти також містять тлумачення доходу (виручки), яке відсутнє в національних стандартах, як згадування звичайних видів діяльності. На думку Н.О. Лоханової, таке тлумачення відповідної категорії невірне. Серед звичайних видів діяльності підприємства можуть виникати різні види доходу, але зазвичай це не зовсім є виручкою. Хоча, наприклад, доходи у вигляді дивідендів і відсотків також є доходами від звичайної діяльності, але їх навряд чи можна вважати виручкою в традиційному сенсі цього слова.

Виручка – за змістом, близька до доходів операційної діяльності, а не звичайної діяльності в широкому сенсі цього слова.

Таким чином, під терміном "дохід" розуміється безпосереднє отримання підприємством певних активів (матеріальних ресурсів або грошових коштів) або зменшення суми боргу, що призводить до збільшення розміру капіталу (з наукових економічних джерел відомо, що більшість творців економічної теорії були як британського, так і американського походження, тому багато термінів і їх позначення зазвичай пишуться англійською мовою. Дохід позначається словом «revenue», а у формулі він вказується TR – total revenue або ж загальна виручка. Як результат: дохід і виручка в економічному сенсі виступають синонімами. Тобто прирівнювати дохід до виручки коректно тільки тоді, коли не було інших надходжень, окрім оплат за основною діяльністю. Тобто виручка – це всі гроші, які отримано від ведення господарської діяльності (від продажу товарів, надання послуг, виконання робіт).

Аналіз наукової літератури з виявлення визначень понять "дохід" і "виручка" дає підстави стверджувати, що погляди сучасних вчених-економістів діляться на дві категорії.:

- 1) вчені, які виділяють дохід і виручку від продажу продукції (Ф.Ф. Бутинець, О.Г. Біла, І.М. Бойчик, В.П. Грузінов, В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова, Ю.І. Продіус, В.С. Сухарський);
- 2) вчені, які визнають дохід більш широкою категорією і відзначають наслідки діяльності підприємства і його вплив на визначення розміру капіталу (В.І. Блонська; А.Г. Загородній; С.Я. Зубілевич; Т.Г. Камінська; В.В. Сопко; Н.М. Шмиголь; О.А. Подолянчук; О.Л. Савенко).

Можемо зазначити, що при визначенні виручки не враховуються понесені підприємством витрати, адже, коли акцентується увага на одержані виручки, то мається на увазі гроші, виручені (отримані) за товари (послуги, роботи). Якщо з виручки відрахувати понесені витрати і після додати інші доходи, ми отримуємо або чистий прибуток, або збиток. Отже, виручка може бути додатня або нульова, але не від'ємна.

"Виручка" і "оборот (товарообіг)" можуть розглядатися як одні й ті ж поняття. Це застосовується, коли виручка розраховується за товари, відвантажені за даний період, і додаткова виручка відсутня. Отримання доходу від підприємницької діяльності можна планувати заздалегідь на місяці, квартали, роки і т. д. ці суми розраховуються, якщо відомі такі параметри, як сезонність продажів, місяць підвищеного і стагнуючого попиту, швидкість і обсяг поставок товарів, продуктивність і т. д.

В бухгалтерському обліку виручка діяльності суб'єкта господарювання ділиться на 2 види:

Валова виручка — оплата, що надійшла за реалізований товар або послугу;

Чиста виручка — це валова виручка від якої віднімається сума акцизів, податків, зборів і мит, безпосередньо включених у вартість товару.

На відміну від економічної теорії й економіки підприємства, у сфері бухгалтерського обліку разом із поняттям «дохід» застосовуються й такі поняття як: «прибуток» і «результат діяльності».

Цікава позиція Л.А. Буркової щодо трактування поняття "прибуток". Це інтервальний показник, визначений на певну дату, що відображає кінцевий результат діяльності компанії, частину отриманого доходу, зменшену на витрати, і суму загальних витрат і податків, понесених в процесі здійснення даної діяльності".

Науковець у своїй роботі провівши аналіз поглядів вчених щодо розуміння поняття «прибуток» та виокремлення його складових, зазначає, що найпоширенішими видами прибутку є:

- 1) чистий прибуток;
- 2) валовий прибуток;
- 3) нерозподілений прибуток;
- 4) прибуток від звичайної діяльності, прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), операційний прибуток (прибуток до виплати відсотків і податків), оподатковуваний прибуток, маржинальний прибуток;
- 5) економічний прибуток, балансовий прибуток;

б) прибуток на акцію, прибуток від фінансових операцій, надзвичайний прибуток, бухгалтерський прибуток, прибуток до виплати податків.

Тому П.А. Костюк характеризує прибуток як частину чистого доходу, що залишається в розпорядженні незалежних компаній і організацій.

А.М. Кузьмінський вважає, що прибуток - це різниця між доходами і витратами, тобто «в результаті господарської діяльності підприємство отримує прибуток (різниця між продажною вартістю реалізованого товару і його фактичною собівартістю).»

Прибуток - це сума, на які виручка перевищує відповідні витрати, а кінцевим фінансовим результатом діяльності підприємства є чистий прибуток або збиток.

Крім того, прибуток може бути значно менше суми доходу.

У загальній економічній теорії роль прибутку визначається наступним чином: "насправді прибуток є кінцевою метою і рушійною мотивацією товарного виробництва і ринкової економіки. Це головний стимул і основний показник ефективності діяльності підприємств і суміжних галузей.

Економічну роль прибутку можна сформулювати наступним чином:

- 1) прибуток служить основним критерієм оцінки ефективності діяльності підприємства;
- 2) прибуток служить механізмом захисту в разі загрози банкрутства;
- 3) прибуток служить основною метою підприємницької діяльності і є основним елементом, що стимулює економічну активність;
- 4) прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів;
- 5) прибуток є стимулюючим фондом;
- 6) Корпоративний прибуток створює передумови для економічного розвитку суспільства в цілому.

Поняття "прибуток" носить широкий характер в порівнянні з категорією "результати діяльності". Ця позиція обґрунтовується наступними доказами:

- а) фінансові результати "не ідентичні" показнику чистого прибутку;

- б) фінансові результати пов'язані з показником прибутку;
- в) категорія прибутку "кількісно визначається розпливчасто і не може ідентифікувати прибуток і результати діяльності підприємства".
- г) фінансові результати, що визначаються на основі даних бухгалтерського обліку, не здатні надати "достатню інформацію про поточну ситуацію";
- д) прибуток може підлягати тактичному і стратегічному контролю, але "фінансові результати є засобом тактичного і оперативного контролю і керованості" [1].

У таблиці 1.1 наведено критерії за якими можливо визначити кожен із категорій:

Таблиця 1.1 - Критерії відмінностей розуміння термінів «виручка», «дохід», «прибуток»

№	Критерії порівняння	Виручка	Дохід	Прибуток
1	Поняття	Фінансові надходження за надання послуг і реалізацію продукції підприємством	Надходження від різних видів діяльності, таких як продаж товарів, наданих послуг протягом періоду	Всі отримані підприємством доходи за мінусом витрат, включаючи податки
2	Взаємозалежність	Виручка основна, але не єдина частина доходу	Дохід не залежить від прибутку. Дохід більший або дорівнює виручці, проте не буває менший	Прибуток залежить від доходу

Продовження Табл. 1.1

3	Підрахунки	Виручка за визначенням не може бути менше або дорівнює нулю. Від'ємний результат неприпустимий. Витрати при розрахунку не враховуються	Дохід може мати як позитивне так і негативне значення	Прибуток може мати як позитивні, так і негативні значення. При підрахунку прибутку треба враховувати не тільки доходи, а й витрати підприємства
4	Важливість	Головна для розрахунку фінансових результатів діяльності підприємства	Для остаточного зростання бізнесу дохід є обов'язковим, тому що без нього компанія не зможе заробити будь-який прибуток.	Прибуток – це винагорода за ризик, який приймає підприємець у бізнесі, і використовується для зростання бізнесу, а також для задоволення майбутніх непередбачених обставин

Джерело: розроблено автором на основі наведених даних

Можемо зробити висновок, що до основних відмінностей між доходом і прибутком.

Дохід - це сума, отримана в результаті діяльності компанії за допомогою різних господарських операцій, а прибуток - це надлишок, який залишається після скорочення всіляких витрат і розтрат.

Ефективний бізнес вимагає доходу, а прибуток необхідний для довгострокового виживання та зростання бізнесу. Дохід не залежить від прибутку, тоді як прибуток залежить від доходу. Тобто, чим вище дохід, тим більше прибуток.

1.1.2 Показники ефективності:

Рентабельність - є показником ефективності роботи суб'єкта господарювання, у періодичних виданнях тема рентабельності капіталу розглядається як на мікрорівні, так і на макрорівні. Тому, А.В. Бондарчук узагальнює види і завдання факторного аналізу запасів як одного з етапів комплексного аналізу, Ю.М. Тютюнник оцінює оптимальність співвідношення власного і позикового капіталу підприємства, Н.В. Бичкова аналізує особливості формування структури капіталу вітчизняних підприємств, як по окремим видам економічної діяльності, так і на прикладі вибірки підприємств, визначає необхідні та достатні умови позитивного впливу боргового навантаження на рентабельність власного капіталу підприємства. Аналіз фінансового становища українських компаній був проведений в рамках статистичного огляду І.О. Школьник [2]. Рентабельність продажу є відношенням суми чистого прибутку до виручки (доходу) від реалізації і показує, яка сума прибутку залишається в компанії після відрахування витрат з кожної гривні продажу.

$$\text{Рентабельність} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Дохід від реалізації}} * 100\%; (1.1)$$

Показники рентабельності – це основні показники, які характеризують фінансові результати й ефективність діяльності підприємства. Вони визначають прибутковість підприємства з різних позицій і формуються у групи відповідно до інтересів всіх учасників фінансово-економічного процесу та ринкового обміну. Рентабельність (від нім. *rentabel* – прибутковий) – показник економічної ефективності виробництва на підприємствах, який комплексно відображає використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів.

Так, Г.І. Андрєєва зазначає, що показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства загалом, прибутковість різних напрямів діяльності (виробничої, підприємницької, інвестиційної), окупність витрат

тощо. Аналогічне визначення наводиться авторами А.М. Штангрет та О.І. Копилюк.

М.Я. Коробов вважає, що прибутковість, тобто ефективність використання капіталу, має назву «рентабельність».

О.Д. Третьак зазначає, що прибутковість показує абсолютний ефект діяльності підприємства без урахування використаних при цьому ресурсів, тому його варто доповнювати відносним показником – рентабельністю. Відносні показники мають перевагу в тому, що вони не перебувають під впливом інфляції, оскільки є різними співвідношеннями прибутку та вкладеного капіталу.

П.Я. Попович доводить, що рентабельність – це показник, який дає уявлення про достатність (недостатність) прибутку порівняно з іншими окремими величинами, що впливають на виробництво, реалізацію і взагалі на фінансово-господарську діяльність підприємства.

М.Г. Чумаченко зазначає, що рентабельність – це показник економічної ефективності виробництва на підприємствах у різних галузях і народному господарстві загалом.

М.М. Туріянська надає тлумачення рентабельності як поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток для розширеного відтворення.

В.І. Блонська у своєму дослідженні зосереджує увагу на тому, що значення слова «рентабельність» походить з німецької мови – *rentabel* (дохідний, прибутковий) – і означає показник економічної ефективності виробництва на підприємствах у різних галузях і народному господарстві загалом.

У своєму навчальному посібнику А.В. Бондар зазначає, що рентабельність – це відносний показник ефективності роботи підприємства і у загальному вигляді він обчислюється як відношення прибутку до витрат.

Н.І. Верхоглядова розглядає рентабельність як співвідношення прибутку та понесених витрат (один із основних показників ефективності діяльності

суб'єктів господарювання різних форм властивостей, який характеризує інтенсивність їхньої роботи).

Ю.А. Долгоруков у своїй роботі зазначає, що рентабельність – це відносний показник інтенсивності виробництва, який характеризує рівень окупності (прибутковості) відповідних складників процесу виробництва або сукупних витрат підприємства [3].

Тому більшість авторів розуміють рентабельність як показник, що характеризує ефективність підприємства і міцність виробництва. На наш погляд, рентабельність - це економічна категорія, що характеризує рівень рентабельності виробничої діяльності підприємства.

В економічній практиці обчислюються різні показники рентабельності, такі як рентабельність продажів; рентабельність активів; рентабельність власного капіталу; рентабельність інвестицій; рентабельність діяльності; рентабельність продукції. Варто зазначити, що на рівень рентабельності впливають чинники, які відображені на рисунку 1.2.

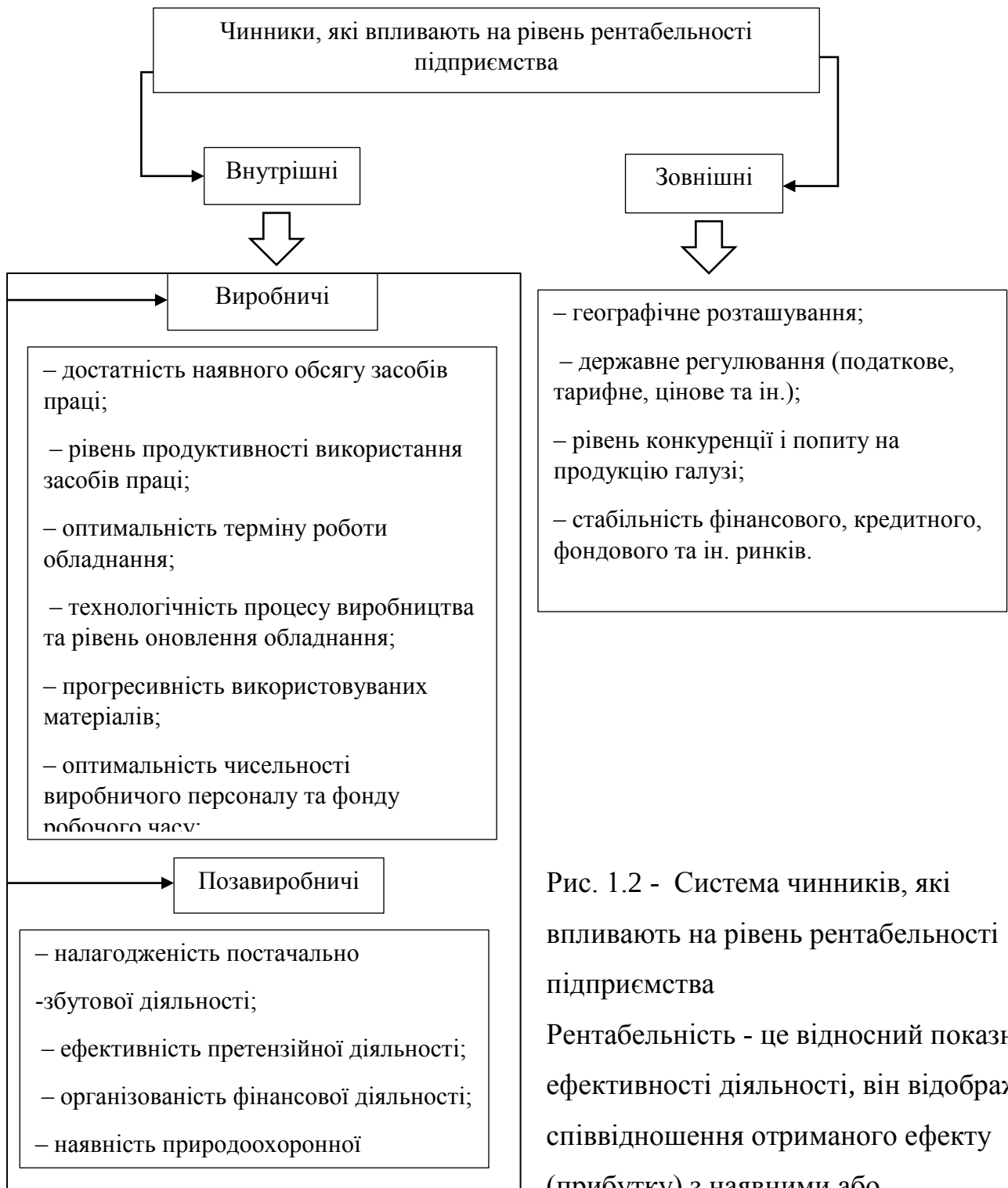

Рис. 1.2 - Система чинників, які впливають на рівень рентабельності підприємства

Рентабельність - це відносний показник ефективності діяльності, він відображає співвідношення отриманого ефекту (прибутку) з наявними або

використовуваними ресурсами. Показники рентабельності характеризують здатність понесених витрат (використовуваних ресурсів) окупатися, що є основою для подальшої діяльності підприємства.

Показники рентабельності в повній мірі відображають результати діяльності компанії, а не прибуток, і використовуються як засіб інвестування, цінової політики і т. д.

Рентабельність виробничої діяльності (окупність витрат) – це відношення валового прибутку (ВП) або чистого прибутку (ЧП) до суми витрат за реалізованою продукцією (Врп),

$$P = \frac{ВП}{Врп}, \text{ або } P = \frac{ЧП}{Врп}; (1.2)$$

Рентабельність основної операційної діяльності доцільно визначати відношенням прибутку від основної операційної діяльності (Проод) до операційних витрат основної діяльності (Овод):

$$Роод = \frac{Проод}{Овод} \times 100; (1.3)$$

Рентабельність операційної діяльності визначається відношенням прибутку від операційної діяльності (ПрОД) до суми операційних витрат (ОВ).

- Рентабельність активів операційну та чисту, які визначаються за співвідношенням прибутку від операційної діяльності до середнього показника за період, або рентабельності операційних активів і чистого прибутку, що визначається за чистим прибутком відповідно.;
- Рентабельність чистого (власного) капіталу визначається відношенням чистого прибутку до середнього розміру капіталу за аналізований період;
- Чиста рентабельність довгострокових інвестицій, визначається відношенням суми чистого прибутку до середнього показника за аналізований період, величиною капіталу і довгострокових зобов'язань [4].

1.1.3 Показники управління активами:

Оборотні активи, одна зі складових ресурсного потенціалу підприємства, його формування, стан, структура і використання безпосередньо впливають на ефективність його функцій. Для отримання гладкого функціонування підприємства, ефективного досягнення цілей та розвитку, підтримання стабільного фінансового стану і підтримки високої ділової репутації в галузі, організації, структура оборотних активів повинна бути ефективно сформована. Різні автори трактують поняття оборотних активів по різному:

Слав'юк Р.А. трактує поняття ліквідні активи як ресурси, що належать підприємству, які, ймовірно, будуть конвертовані в гроші або використані протягом 1 року з дати складання бухгалтерського балансу.

Нашкерська Г.В. трактує оборотні активи як кошти, що інвестуються у створення оборотних фондів для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції.

Демченко Т. А. трактує як сукупність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і представлені в грошовій формі.

Ковальов В. В. Трактують як активи, які споживаються під час виробничого процесу протягом нормального операційного циклу тривалістю більше 1 року або 12 місяців через технічні особливості виробництва, а отже, такі як повне перенесення вартості виробленого продукту.

Бланк І. О трактує як сукупність майнових цінностей підприємства, які гарантують поточну виробничу і комерційну діяльність підприємства і повністю споживаються протягом 1 виробничо-комерційного циклу.

Єрмасова Н. Б. трактує як кошти, які компанія інвестує у свою поточну діяльність протягом кожного операційного циклу.

Усатов І. А. трактує як грошові кошти і мобільні активи, які перетворюються в готівку протягом 1 виробничого циклу, забезпечують безперервність виробничого процесу, оборот і прибуток.

Крейніна М. Н. трактує як рухома частина майна компанії, тобто загальна вартість оборотного активу, яка при нормальних умовах експлуатації перетворюється в готівку (або на більш короткий період часу) протягом року в результаті отримання доходу від продажів, обігу цінних паперів і т. д.

Брейлі Р., Майєрс С. Трактують як активи, які компанія планує конвертувати в готівку в найближчому майбутньому.

Білик М. Д. трактує як група мобільних активів з терміном використання до 1 року, які безпосередньо обслуговують господарську діяльність підприємства, і

у зв'язку з високим рівнем ліквідності необхідні для забезпечення платоспроможності за поточними фінансовими зобов'язаннями.

Русак Н.А. трактує як мобільні активи підприємства, які можуть бути переведені в готівку або конвертовані в них протягом 1 року або 1 виробничого циклу.

Ільєнкова С. Д. трактує як вкладені в об'єкт фінансові ресурси, використання яких здійснюється підприємством в рамках єдиного відтворювального циклу або протягом відносно короткого періоду часу.

Зві Боді, Роберт Мертон трактують як сума грошових коштів і всіх інших статей балансу компанії, які передбачається конвертувати в гроші протягом року.

Володькіна М. В. Трактує як частина активів підприємства, що включає оборотні активи і короткострокові фінансові вкладення.

Кірейцев Г. Г. Трактує як сукупність коштів, які були спрямовані на поточне виробництво і оборотні фонди для забезпечення безперервності процесів виробництва і продажів.

Філімоненков О.С трактує як сукупність матеріалів і грошових цінностей, а також коштів, задіяних у створенні продукту, повністю витрачаються в процесі виробництва і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт протягом 12 місяців з дати операційного циклу або звітного балансу.

Оборотні активи є елементом потенціалу ресурсів, контрольованих підприємством, і призначені для забезпечення безперервного і систематичного процесу господарської діяльності, який споживається відразу для забезпечення певної економічної вигоди в майбутньому. В цілому, оборотні активи є найбільш динамічною і рухомою частиною майна будь-якої компанії. До їх складу входять матеріальні активи, кошти в розрахунках, фінансові інструменти та грошові кошти підприємства [5].

Критерії поділу оборотних активів:

Відповідно до джерел формування - Оборотні активи, сформовані за рахунок власного капіталу; оборотні активи, сформовані за рахунок залучених джерел.

Відповідно до складу – Запаси; поточні біологічні активи; дебіторська заборгованість; поточні фінансові інвестиції; гроші та їх еквіваленти; витрати майбутніх періодів; інші оборотні активи.

Відповідно до рівня ліквідності - Абсолютно ліквідні оборотні активи; швидколіквідні оборотні активи; малоліквідні оборотні активи.

Відповідно до форми функціонування – Матеріальні; фінансові.

Відповідно до місця у відтворювальному процесі – Нормовані; ненормовані.

Відповідно до рівня варіабельності – Постійні; змінні.

Відповідно до характеру організації – нормовані; ненормовані.

Ліквідність - це здатність конвертувати актив в готівку в найкоротші терміни, з мінімальними витратами і без втрати його вартості.

Таким чином, характеристиками ліквідності є: 1) абсолютна вартість активів і готівки; 2) Час конвертації. Коефіцієнт ліквідності характеризує здатність підприємства погасити короткострокову заборгованість і конвертувати свої активи в готівку.

Ліквідність не слід плутати з платоспроможністю. Платоспроможність вимірює здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання. Коефіцієнт платоспроможності включає як довгострокові, так і короткострокові фінансові зобов'язання, тоді як коефіцієнт ліквідності пов'язаний з короткостроковими зобов'язаннями та поточними активами компанії.

$$CR = \frac{CA}{CL}; (1.4)$$

де CA – поточні (оборотні) активи (current assets);

CL – поточні (короткострокові) зобов'язання (current, or short-term liabilities).

Коефіцієнт поточної ліквідності відображає загальне уявлення про ліквідність компанії і є відправною точкою для її подальшого аналізу. Коефіцієнт поточної ліквідності дозволяє визначити, чи можуть всі активи з терміном обігу менше 1 року покрити зобов'язання з терміном погашення менше 1 року. Недоліки коефіцієнта поточної ліквідності: 1) не враховує структуру поточних (оборотних) активів з точки зору абсолютної ліквідності; 2) не враховує

структуру поточних (короткострокових) зобов'язань з точки зору термінів погашення. Згідно з традиційним підходом, чим вище коефіцієнт поточної ліквідності, тим більш ліквідною буде компанія. Однак занадто високе значення кредиту не є абсолютною перевагою, оскільки воно може бути пов'язане з неефективним використанням ліквідних активів та/або короткострокових зобов'язань.

Значення $CR < 1$ свідчить про декапіталізацію компанії і недостатність короткострокової платоспроможності. Значення $CR > 2$ пов'язано з неадекватним управлінням поточними активами [6].

1.1.4 Показники персоналу:

В умовах поточної економічної ситуації в Україні та кризового становища підприємств, як на рівні підприємства, основної ланки суспільного виробництва, так і на рівні всієї національної економіки в цілому, підвищення продуктивності праці є незаперечною умовою прогресу і розвитку виробництва.

Згідно з рекомендаціями Міжнародної організації праці, продуктивність праці вважається загальним показником, що характеризує ефективність використання ресурсів (робочої сили, капіталу, землі, матеріалів, енергії і т.д.) при виробництві різних товарів і послуг. У науковій літературі можна знайти безліч інтерпретацій як понять "продуктивність", так і "результативність праці".

Сінк Д. трактує поняття продуктивність як відношення кількості продукції, виробленої за певний проміжок часу певною системою, та кількості ресурсів, витрачених на створення цих продуктів за той самий проміжок часу.

Комітет з продуктивності при Європейському агентстві з проблем продуктивності (1959р.) трактує як стан душі, ставлення до світу з постійним поліпшенням всього, що в ньому закладено. Це віра в те, що людина сьогодні може виконувати роботу краще, ніж вчора, а завтра зможе виконувати роботу краще, ніж сьогодні. Зрештою, продуктивність передбачає адаптацію економічної діяльності до постійно мінливих умов, безперервність зусиль, пов'язаних із застосуванням нових теорій і методів.

Макконелл К.Р. та Брю С.Л. трактують як загальний обсяг виробництва, поділений на кількість праці, витраченої на його виробництво; середній продукт праці або дохід одного працівника.

Мочерний С.В. трактує як ефективність виробничої діяльності людей в процесі створення матеріальних благ і послуг. Вчені визначають метод вимірювання цієї категорії як кількість продуктів або послуг, вироблених працівниками за одиницю часу (рік, місяць, тиждень), або кількість робочого часу, витраченого на виробництво продуктів або надання послуг.

Грішнова О.А. трактує як узагальнені показники використання робочої сили, що характеризують співвідношення результату праці та її вартості.

Гринчуцький В.І. трактує як результативність, ефективність витрат праці та кількості продукції, виробленої за одиницю робочого часу, або витрати праці на одиницю продукції, або визначається виконаною роботою.

Іванілов О.С. трактує як Продуктивність праці як результат, ефективність діяльності людей в процесі створення матеріальних благ.

У разі підвищення продуктивності праці в країні національний дохід, або валовий національний продукт, збільшується швидше, ніж показник витрат. Зниження продуктивності сприяє зростанню інфляції і забезпечує позитивне сальдо торгового балансу, уповільнення зростання або спад виробництва, а також зростання безробіття. Описана ситуація дуже типова для сучасної України. Рівень продуктивності праці в народному господарстві і промисловості нашої країни дуже низький [7].

До числа складових економічної безпеки підприємства відноситься кадрова безпека як підсистема, що забезпечує стабільну і максимально ефективну роботу підприємства і можливість високого розвитку в майбутньому [7].

Можна стверджувати, що кадрова складова економічної безпеки повинна здійснюватися одночасно за кількома напрямками:

Перше - це зовнішня по відношенню до кадрової безпеки підприємства;

Друге - посилити роботу зі співробітниками підприємства, підвищити ефективність роботи всіх категорій персоналу;

Третє - збереження і розвиток інтелектуального потенціалу, поповнення знань і професійного досвіду співробітників підприємства;

Четверте - запобігання загроз економічної безпеки підприємства, джерелом яких є сам персонал [9].

1.1.5 Маркетингові:

Частка ринку - означає відсоток продажів, доходів або випуску певної компанії чи товару на загальному ринку конкретного регіону. Цей показник використовується для визначення ступеня домінування або присутності конкретної організації на ринку.

Частка ринку визначається за наступною формулою:

$$\text{Частка ринку} = (\text{Обсяг продажів, доходів чи виробництва певного суб'єкта} / \text{Загальний обсяг ринку}) \times 100\%; \quad (1.5)$$

Ця метрика може бути визначена як для всього ринку в цілому, так і для конкретного сегмента ринку. Наприклад, якщо компанія "А" продає продукти на суму 500 000 доларів на ринку, загальний обсяг якого становить 5 мільйонів доларів, то частка ринку компанії "А" буде:

$$\text{Частка ринку компанії "А"} = (500,000 / 5,000,000) \times 100\% = 10\%$$

Це свідчить про те, що компанія "А" утримує 10% від ринку в цьому сегменті.

Частка ринку є важливим показником для аналізу конкурентоспроможності компанії і може використовуватися для прийняття рішень з розвитку стратегій маркетингу та розширення бізнесу [10].

1.1.6 Економічні показники:

Інфляція є досить складним явищем з точки зору її прояву і поєднання факторів, які її викликають з точки зору макроекономіки і макроекономічної стабілізації, інфляція розглядається як один з параметрів стабільності, основний макроекономічний показник і грошово-кредитна політика як засіб впливу на макроекономічну рівновагу [11].

Інфляція (від лат. *inflatio* – вздуття) - це довгострокове і стійке зростання загального рівня цін, що відображає зниження купівельної спроможності національної грошової одиниці. В економіці інфляція проявляється у вигляді

знецінення грошей, дефіциту товарів і послуг, підвищення загального рівня цін на товари, засоби виробництва і послуги, а також девальвації національної валюти [12].

Виникнення безробіття супроводжується низкою негативних наслідків: зростанням соціальної напруженості; збільшенням числа психічних розладів; збільшенням соціальної диференціації; погіршенням криміногенної обстановки; зниженням трудової активності; зниженням податкових надходжень; зниженням ВВП; зниженням рівня життя населення; збільшення витрат на допомогу безробітним.

Але незважаючи на всі негативні наслідки, безробіття має свої позитивні сторони: підвищення соціальної цінності робочого місця; збільшення особистого вільного часу і вибору місця роботи; зростання соціальної значущості і цінності праці; зростання конкуренції серед працівників; стимулювання підвищення інтенсивності праці і продуктивності праці; зниження рівня освіти, коли безробітні користуються перервами в роботі для перепідготовки [13, с. 32].

Оцінка основних показників роботи суб'єкта господарювання допомагає зрозуміти ефективність його діяльності та визначити ключові аспекти, які впливають на його успішність. Основні показники, такі як фінансові, показники ефективності, економічні, управління активами, показники персоналу, маркетингові та інші, надають комплексне уявлення про роботу суб'єкта господарювання. Тоді, як аналіз цих показників дозволить виявити сильні та слабкі сторони діяльності суб'єкта та надасть змогу визначити можливості для покращення роботи та виявить ризики, яких потрібно уникати. Цей аналіз допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо стратегії розвитку, інвестицій та управління ризиками.

1.2 Методичні підходи розрахунку основних показників роботи суб'єкта господарювання.

В системі ринкових механізмів управлінню рентабельності належить одне з центральних місць. Особливістю даної економічної категорії як елемента

даного механізму є комплексний характер і різноманіття виконуваних функцій. У більшості випадків рівень рентабельності розглядається як основний оціночний показник, а норма прибутку - як основний фактор [14].

Прибуток являє собою абсолютний ефект без урахування використовуваних ресурсів, рентабельність є одним з основних вартісних показників ефективності виробництва, характеризує рівень рентабельності активів і ступінь використання капіталу у виробничому процесі. Він безпосередньо пов'язаний з отриманням прибутку, показує ефективність підприємств різних форм власності і характеризує ефективність їх роботи. Це відносний показник, що має характер порівняння.

Рентабельність характеризує ступінь дохідності, прибутковості та рентабельності. Для повноцінного аналізу прибутковості підприємства рекомендується провести факторний аналіз чистого прибутку, щоб максимально і мінімально виявити фактори, що надають позитивний і негативний вплив на формування ефективних показників. Чотирьохфакторна мультиплікативна модель дозволяє найбільш повно проаналізувати прибуток компанії.

Для побудови цієї моделі використовуються наступні показники: капітал компанії; оборотність активів; мультиплікатор капіталу; чиста прибутковість. Модель залежності чистого прибутку від перерахованих вище факторів має вигляд:

$$\text{ЧП} = \text{ВК} \times \text{Коб}_A \times \text{Мк} \times \text{Рчиста}; (1.6)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ВК – середньорічні залишки власного капіталу;

Коб_A – коефіцієнт оборотності активів;

Мк – мультиплікатор власного капіталу;

Рчиста – чиста рентабельність.

Оборотність активів, показник, що оцінює рівень ефективності використання активів підприємства, розраховується як відношення чистого прибутку до загальної вартості активів за такою формулою:

$$\text{Коб}_A = \frac{\text{ЧД}}{A}; (1.7)$$

де ЧД – чистий дохід;

A – загальна вартість активів.

Мультиплікатор власного капіталу характеризує здатність власного капіталу формувати актив і являє собою відношення решти активів (A) до середньорічного залишкового капіталу (ВК) підприємства, розрахованого за формулою [15]:

$$\text{Мк} = \frac{A}{\text{ВК}}; (1.8)$$

Таблиця 1.2 - Показники рентабельності підприємства [14-19]

Показник	Метод розрахунку	Характеристика
Рентабельність видів діяльності та витрат виробництва		
Рентабельність операційної діяльності	$P_{\text{оп}} = \frac{\text{ФРОД}}{C + \text{ФВ} + \text{ВЗ} + \text{IOB}} \times 100\%$	Він показує, скільки прибутку отримано від операційної діяльності з однієї гривні операційних витрат
Рентабельність звичайної діяльності	$P_z = \frac{\text{ФРЗДОп}}{C + \text{AB} + \text{ВЗ} + \text{IOB} + \text{ФВ} + \text{ВК} + \text{IB}} \times 100$	Він показує, скільки прибутку отримано від звичайної діяльності на одну гривню на поточні витрати
Рентабельність господарської діяльності	$P_{\text{госп}} = \frac{\text{ЧП}}{C + \text{AB} + \text{ВЗ} + \text{IOB} + \text{ФВ} + \text{ВК} + \text{IB}} \times 100\%$	Він показує, скільки прибутку отримано від господарської діяльності з однієї гривні від загальної вартості

Продовження табл. 1.2

Рентабельність виробничих витрат	Валовий прибуток / собівартість реалізованої продукції	Він показує, скільки прибутку було отримано з кожної
----------------------------------	--	--

		гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції.
Коефіцієнт загальної рентабельності	Валовий прибуток/ чистий дохід	Показує суму чистого прибутку на одну гривню чистого прибутку від реалізації продукції
Рентабельність продажу		
Рентабельність продажів	Чистий прибуток / чистий дохід від реалізації	Він показує, яку суму операційного прибутку отримує компанія з кожної гривні проданої продукції.
Рентабельність реалізованої продукції	Чистий дохід / собівартість реалізованої продукції	Характеризує рентабельність господарської діяльності підприємства від основного виду діяльності.
Рентабельність капіталу та його складових		
Рентабельність сукупних активів	Чистий прибуток / сукупні активи	Характеризує ефективність використання всіх активів підприємства.
Рентабельність виробничих активів	Чистий прибуток / середньорічна вартість основних виробничих засобів і матеріальних оборотних коштів	Він показує рівень рентабельності основних і оборотних виробничих фондів.
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / власний капітал	Він показує, яка прибутковість (rate of return) інвестованого капіталу. Максимізація

		цього показника є основним завданням керівництва підприємства
Рентабельність залученого капіталу	Чистий прибуток / залучений капітал	Це вказує на суму прибутку, яка припадає на 1 гривню залученого капіталу.

Де, ФРОД – фінансовий результат від операційної діяльності, С – собівартість реалізованої продукції, АВ – адміністративні витрати, ВЗ – витрати на збут, ІОВ – інші операційні витрати; ФРЗДОп – фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, ФВ – фінансові витрати, ІВ – інші витрати, ЗВ – звичайні витрати, ЧП – величина чистого прибутку чи збитку, одержаного підприємством.

Ліквідність -це здатність конвертувати актив у готівку в найкоротші терміни, з мінімальними витратами і без втрати його вартості. Таким чином, характеристиками ліквідності є: 1) абсолютна вартість активів і готівки; 2) час конвертації [20].

Коефіцієнт поточної ліквідності (інші назви – ліквідність 1-го рівня; коефіцієнт загальної ліквідності; коефіцієнт покриття) (Current Ratio; 3-rd level liquidity; Total liquidity) (CR) відображає взаємозв'язок між розмірами поточних активів і поточними зобов'язаннями; відображає здатність підприємства погашати поточні (короткострокові, періодом до одного року) зобов'язання тільки за рахунок поточних (оборотних) активів:

$$CR = \frac{CA}{CL}; (1.9)$$

де СА – поточні (оборотні) активи (current assets);

CL – поточні (короткострокові) зобов'язання (current, or short-term liabilities).

Недоліки коефіцієнта поточної ліквідності: 1) не враховує структуру поточних (оборотних) активів з точки зору абсолютної ліквідності; 2) не враховує структуру поточних (короткострокових) зобов'язань з точки зору термінів погашення. Визначають нормативні значення коефіцієнта ліквідності в

діапазоні від 1 до 2. Значення $CR < 1$ свідчить про декапіталізацію компанії і недостатність короткострокової платоспроможності. Значення $CR > 2$ пов'язано з неадекватним управлінням поточними активами [21].

Промислові підприємства характеризуються великими запасами і поточними роботами, а також значним періодом виробничого циклу. У зв'язку з цим на виробничих підприємствах значення коефіцієнта CR зазвичай може перевищувати 2 або 3. Велике діагностичне значення має порівняння величини кредиту конкретної компанії із середнім показником по відповідній галузі. При порівнянні коефіцієнтів поточної ліквідності різних підприємств необхідно враховувати не тільки величину, але і напрямок відхилення, оскільки відхилення в бік перевищення краще зниження значення CR .

Коефіцієнт швидкої ліквідності (інша назва – ліквідність 2-го рівня) (Quick Ratio; Ratio of the rapid liquidity; the 2-nd level liquidity) (QR) – відношення високоліквідних поточних (оборотних) активів до поточних (короткострокових) зобов'язань (поточних пасивів):

$$QR = \frac{CA-I}{CL}; (1.10)$$

де I – запаси (inventory);

CL – поточні (короткострокові) зобов'язання (current, or short-term liabilities).

Коефіцієнт швидкої ліквідності є показником здатності погасити поточні зобов'язання в разі виникнення кризової ситуації. На відміну від коефіцієнта поточної ліквідності, екстрений (вимушений) продаж пов'язаний з найбільшими втратами (порівняно з усіма іншими оборотними коштами), тому коефіцієнт швидкої ліквідності - це запас в молекулі. Таким чином, QR -молекула враховує грошові кошти, поточні фінансові вкладення (легко здійсненні цінні папери), поточну дебіторську заборгованість та інші ліквідні активи [22].

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (коефіцієнт термінової ліквідності; «кислотний тест»; коефіцієнт критичної оцінки) (Rapid liquidity; The rate of the immediate liquidity; Acidtest Ratio) (AT) відображає здатність покривати короткострокову заборгованість за рахунок існуючих і короткострокових

фінансових вкладень. Розраховується як відношення високоліквідних оборотних активів до короткострокових зобов'язань (поточних пасивів):

$$AT = \frac{C+ShI}{CL}; (1.11)$$

де С – грошові активи підприємства (cash);

ShI – короткострокові фінансові вкладення (short-term investments).

АТ характеризує тільки найбільш ліквідну частину ліквідних активів і показує, яка частина зобов'язань компанії може бути погашена миттєво за рахунок власних коштів. Єдиної думки про найбільш переважному діапазоні коефіцієнтів АТ немає [23].

Показники, що характеризують фінансову стійкість поділяються на абсолютні та відносні. Відносні показники наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 - Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Розрахункова формула	Нормативне значення
Показники структури капіталу		
Коефіцієнт автономії (незалежності)	Власний капітал/Пасиви	$\geq 0,5$
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Зобов'язання/Пасиви	$< 0,5$
Коефіцієнт фінансової стабільності	Власний капітал/Зобов'язання	≥ 1
Коефіцієнт фінансового ризик	Зобов'язання/Власний капітал	< 1
Коефіцієнт довготермінового залучення позикових коштів	Довготермінові зобов'язання/[Власний капітал]+[Довготермінові зобов'язання]	Зменшення

Продовження табл. 1.3

Коефіцієнт структури залученого капіталу	Довготермінові зобов'язання/Зобов'язання	Збільшення
Показники стану оборотних активів		

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні кошти/ Власний капітал	Збільшення
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	Власні оборотні кошти/Оборотні активи	$\geq 0,1$
Коефіцієнт забезпеченості запасів	Власні оборотні кошти/Запаси	$\geq 0,5$
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Грошові кошти/Власні оборотні кошти	Збільшення
Показники стану основного капіталу		
Коефіцієнт реальної вартості майна	[Основні засоби]+ [Запаси]/ Активи	Збільшення
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Основні засоби/Активи	Збільшення
Коефіцієнт накопичення амортизації	Знос основних засобів і нематеріальних активів/Первісна вартість основних засобів і нематеріальних активів	Зменшення
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Оборотні активи/Необоротні активи	Збільшення

Примітка. Джерело: складено автором на підставі [24, 25,26].

Виробіток - це вироблення продукції за одиницю часу, або річний, квартальний або місячний виробіток на середньостатистичного працівника або робітника.

Продуктивність вимірюється як відношення обсягу виробництва до робочого часу.

Виробіток вимірюється як відношення кількості виробленої продукції до робочого часу, витраченого на її виробництво.

$$B = \frac{Q}{T}; \quad (1.12)$$

де B — виробіток; Q — обсяг виробленої продукції; T — затрати робочого часу.

Трудомісткість - це показник часу, витраченого на виробництво одиниці продукції (тобто величина, обернена до обсягу виробництва):

$$Tr = \frac{T}{Q}; (1.13)$$

де Tr — трудомісткість на одиницю продукції.

Чим більше продукції виробляється за одиницю часу або чим менше часу витрачається на одиницю продукції, тим вищий рівень продуктивності праці [27, с. 144-147].

При розрахунку витрат з використанням методу ціни продажу всі супутні товари оцінюються за ціною продажу, а витрати на виробництво розподіляються по окремих об'єктах розрахунку пропорційно вартості продукту за ціною продажу. Після визначення суми витрат по кожному об'єкту вони діляться на кількість отриманої продукції. Даний метод розрахунку собівартості використовується при розрахунку собівартості продукції з урахуванням якості [28].

Позамовний метод калькулювання собівартості використовуються в галузях, де продукція носить замовний характер. Цей метод розрахунку зазвичай використовується для виготовлення одиничних виробів або дрібносерійного виробництва. Він також характерний для організацій, що займаються наданням послуг і виконанням різних робіт. У виробничій організації позамовні розрахунки можуть бути проведені, якщо виробництво окремих або невеликих партій продукції розділено і отримана інформація про окремі витрати, а не про середні показники [29].

Процесно-орієнтовані методи використовуються в організаціях безперервного або масового виробництва, як правило, в безперервних виробничих циклах.

При цьому однотипні вироби проходять певний технологічний процес в заздалегідь визначеному порядку до тих пір, поки не будуть повністю завершені [30].

1.3 Джерела інформації дослідження основних показників роботи суб'єкта господарювання.

Для проведення дослідження основних показників роботи суб'єкта господарювання зазвичай використовують такі джерела інформації:

Згідно НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до складання фінансової звітності" бухгалтерська звітність - це звіт, підготовлений на основі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб конкретного користувача. Фінансові звіти визначаються за тими ж критеріями. Це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів компанії за звітний період [31].

На підставі нормативно-правових документів, законодавчих актів та певного практичного досвіду проводять класифікацію звітності:

Залежно від джерел інформації і показників звітності: фінансова; бухгалтерська; оперативно-технічна; статистична; податкова.

За місцем використання: внутрішня; зовнішня.

За призначенням: загальнодержавна; відомча.

За рівнем узагальнення інформації: первинна; зведена; консолідована.

За значенням в управлінні народним господарством: державна; внутрішньогосподарська.

За змістом звітних даних і їх застосуванням: типова; спеціалізована.

За терміном подання: термінова; звичайна.

За способом подання звітної інформації: на паперових носіях; на машинних носіях (в електронній формі).

За способом відправлення: поштова; телеграфна; особисто передана; електронна.

Залежно від періоду, який охоплює звітність: проміжна (періодична): місячна та квартальна; річна [32].

Бухгалтерська звітність (в основному, вартісна) включає в себе показники фінансово-господарської та виробничої діяльності, а також фінансове становище підприємства за певний звітний період. Це пов'язано з тим, що дані звіти складаються на основі належним чином оформлених документів і можуть систематично відображати всю діяльність підприємства. Бухгалтерська

звітність, як правило, складається на основі даних бухгалтерського обліку.

Окремі показники цих звітів формуються на основі синтетичних і оперативних даних технічного обліку.

В економічному менеджменті значення звітності ділиться на внутрішньогосподарську і державну.

Державні звіти включають в себе бухгалтерські та статистичні звіти, що складаються адміністративними органами, а також включають показники соціально-економічного розвитку підприємств, галузей, регіонів і країн.

Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність являє собою звіт внутрішньогосподарського відділу підприємства і включає в себе коротку інформацію про діяльність відділу підприємства відповідно до встановлених ними показниками. Цей звіт забезпечує вирішення внутрішніх управлінських завдань на основі своєчасної, оперативної та достовірної інформації про результати і витрати діяльності всього підприємства і його підрозділів.

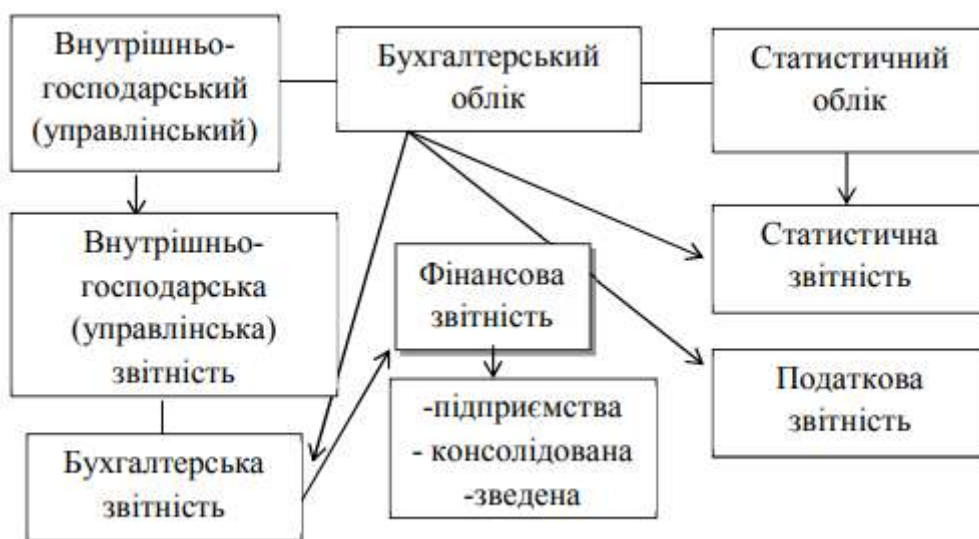

Рис. 1.3 - Класифікація видів звітності підприємств за джерелами інформації

Залежно від кількості показників звіти діляться на наступні типи: короткі та повні. Зведені звіти можуть бути представлені зі значним скороченням кількості показників за звітний місяць, квартал або рік.

За змістом даних звіту розрізняють наступні: професійна і стандартна звітність. Стандартний звіт відображає однаковий зміст показників, характерних для всіх

компаній, незалежно від виду діяльності або форми власності. Професійна звітність включає в себе звіти, що характеризують діяльність підприємств і організацій в певному секторі економіки або її підгалузях.

За способом подання звітів діляться наступним чином. Звіти повинні бути представлені вручну. Телеграф. Відправка поштою з використанням інтернет-ресурсів.

Щомісячні звіти зазвичай надсилаються телеграфом (факсом), електронною поштою або за допомогою Інтернет-ресурсів.

Повний звіт повинен бути представлений в більш розширеному вигляді за всіма показниками, затвердженими відповідно до встановленої процедури, і включати той, в якому зведений звіт був відправлений вперше.

Залежно від кількості показників звіти діляться на наступні типи: зведені звіти можуть бути представлені зі значним скороченням кількості показників за звітний місяць, квартал або рік.

За змістом даних звіту розрізняють наступні: професійна і стандартна звітність. Стандартний звіт відображає однаковий зміст показників, характерних для всіх компаній, незалежно від виду діяльності або форми власності. Професійна звітність включає в себе звіти, що характеризують діяльність підприємств і організацій в певному секторі економіки або її підгалузях. С

А способи складання звітів діляться наступним чином. Звіти повинні бути представлені вручну. Телеграф. Відправка поштою з використанням інтернет-ресурсів.

Щомісячні звіти зазвичай надсилаються телеграфом (факсом), електронною поштою або за допомогою Інтернет-ресурсів.

Повний звіт повинен бути представлений в більш розширеному вигляді за всіма показниками, затвердженими відповідно до встановленої процедури, і включати той, в якому зведений звіт був відправлений вперше.

Бухгалтерський баланс підприємства (звіт про фінансовий стан) містить загальну інформацію про найменування підприємства, його місцезнаходження (країну, в якій зареєстровано підприємство), Організаційно-правові форми

власності, валюту бухгалтерського балансу та одиниці його виміру (тис.грн.), відповідно до відповідного державного реєстру, виду виробничо-господарської діяльності, повної адреси підприємства та дати складання бухгалтерського балансу [33, с. 432].

Також, баланс підприємства можна класифікувати за різними ознаками, тому одну із таких класифікацій наводить Ю.А. Верига в таблиці 1.4 [31].

Таблиця 1.4 - Класифікація Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

Назва	Визначення
Вступний Баланс	Він відображає початок господарської діяльності підприємства на момент державної реєстрації
Поточний Баланс	Він складається протягом усього існування підприємства
Реорганізаційний Баланс	Він створюється під час ліквідації підприємства або в цей момент, або при розподілі чи об'єднанні
Одиничний Баланс	Характеризують результати діяльності компанії однієї компанії
Зведений Баланс	Він складається шляхом об'єднання сум, відображених в окремих статтях індивідуального бухгалтерського балансу
Консолідовані Баланси	Вони складаються як єдина економічна одиниця, заснована на балансах юридично незалежних підприємств і дочірніх компаній
Баланси основної діяльності	Бухгалтерський баланс юридичної особи в рамках статутної діяльності
Баланси спільної діяльності	За угодою учасників складається окремий бухгалтерський баланс, на який покладається управління загальними справами сторін угоди про спільну діяльність
Баланс – бруто	Балансові звіти, що містять залишки як за основним, так і за нормативним рахунками у валюті

Продовження табл. 1.4

Баланс – нетто	Залишки у валюті, які не включають залишки на рахунках, регульованих законодавством
----------------	---

Сальдовий Баланс	Балансовий звіт, що відображає тільки сальдо балансового рахунку
Оборотний Баланс	Оборотна відомість продажів для синтетичного рахунку містить дані про сальдо на початок і кінець звітного періоду і продажах за звітний період
Шаховий Баланс	Балансовий звіт, в якому оборот по кожному рахунку наводиться в цілому, але не відображається у вигляді відповідного рахунку
Баланс підприємства	Бухгалтерський баланс юридичної особи або іншого підрозділу, характеризує його активи, капітал і зобов'язання
Баланс бюджетної установи	Балансовий звіт про виконання кошторису витрат
Баланс банку	Баланс кредитної установи

Структура бухгалтерського балансу (фінансової звітності) розглядається в 2-х варіантах: горизонтальному і вертикальному розрізах. По горизонталі це 2 таблиці, активи і пасиви, що відображають сальдо відповідних рахунків бухгалтерського обліку на початок і кінець звітного періоду (місяць, квартал, рік). Для отримання узагальненої інформації про види активів і пасивів вони об'єднуються в розділи бухгалтерського балансу в залежності від економічного змісту. По вертикалі бухгалтерський баланс складається з 3 розділів активів і 4 розділів пасивів, кожен з яких містить кілька статей. Типова схема показана на малюнку 1.4 [34]:

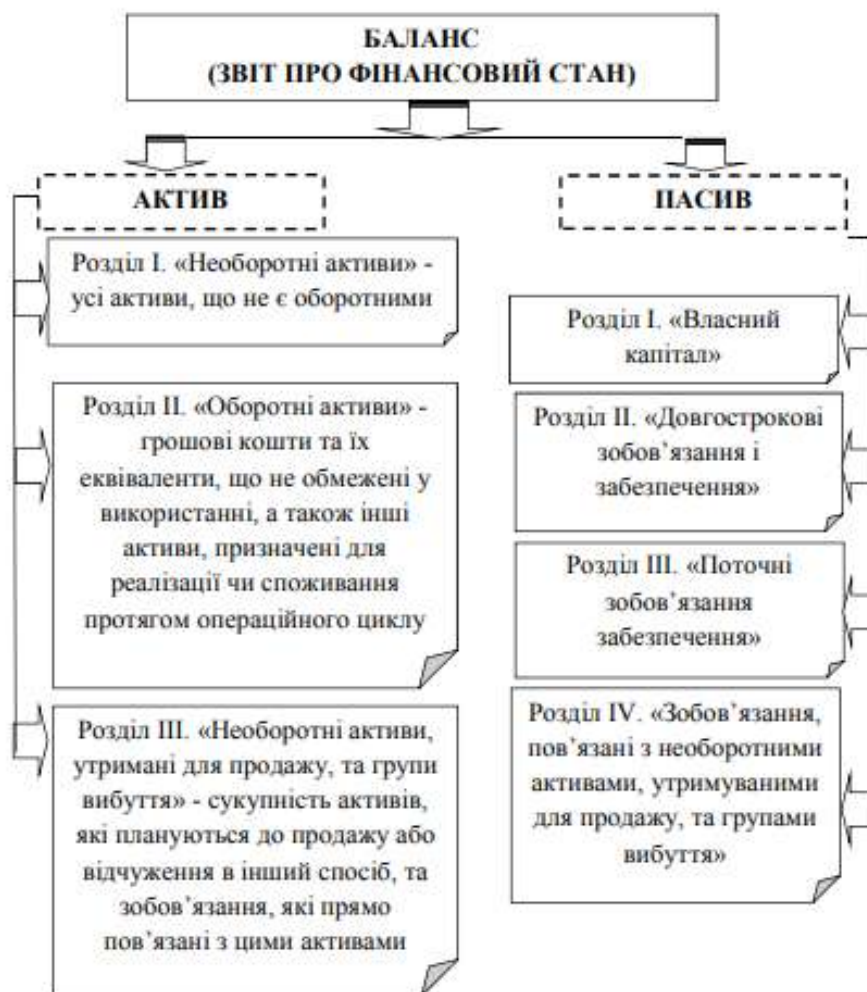

Рис. 1.4 - Загальна схема Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Одним з компонентів річної фінансової звітності підприємства відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України" є Звіт про рух грошових коштів. Зміст і формат, а також загальні вимоги до розкриття статей у Звіті про сукупний дохід регулюються НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" та методичними рекомендаціями щодо заповнення форми фінансової звітності від 28.03.2013 №433 [31].

Звіт про рух грошових коштів містить інформацію про суму чистих доходів або чистих витрат грошової маси компанії за рік з точки зору операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Метою створення щоденного звіту є надання користувачам повної, правдивої та об'єктивної інформації про зміни у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період. Інформація про рух грошових коштів компанії

за звітний період включає Звіти про рух грошових коштів. Цей показник використовується, з одного боку, як показник фінансової стійкості підприємства (показник, що оцінює можливість використання внутрішніх джерел фінансування), а з іншого - як показник прибутковості (показник фактичної потенційної прибутковості підприємства) [35].

Процес складання Звіту включає п'ять основних етапів відображених на рисунку 1.5.

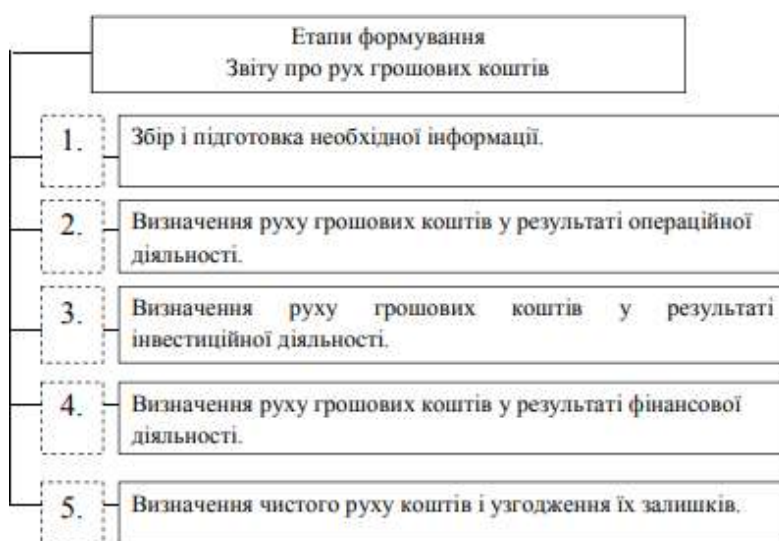

Рис. 1.5 - Етапи формування Звіту про рух грошових коштів [36, с. 67]

Іншою формою фінансової звітності є Звіт про власний капітал. Цей звіт містить інформацію про тип капіталу та тип зміни капіталу. Зміна капіталу може бути відображено в ньому з тих причин, що один вид капіталу зменшився, а інший збільшився [37, с. 305].

Згідно з регламентом, звіт про фінансові результати являє собою звіт про прибутки і збитки і фінансові результати діяльності підприємства. Даний звіт надається зовнішнім користувачам і використовується в системі обліку поточної фінансової діяльності підприємства. Звітним періодом для складання фінансової звітності на підприємстві є календарний рік тривалістю від 1 січня по 31 грудня включно. Звітною датою для складання фінансової звітності є останній календарний день звітного періоду. Різниця, однак, полягає в тому, що, на відміну від бухгалтерського балансу (звіту про фінансовий стан), який

складається на кінець останнього дня звітного періоду, фінансова звітність (звіт про сукупний дохід) складається за методом нарахування з початку року [38].

Звіт про фінансові результати-це звіт про доходи, витрати та фінансові результати діяльності компанії. Вимоги НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" поширюються на підприємства, організації, установи та інші юридичні особи всіх форм власності (за винятком банків, бюджетних установ). Малі та середні підприємства складають такі звіти у спрощеному форматі відповідно до П(С)БО 25 "Фінансові звіти малих та середніх підприємств". Однак компанії середнього розміру готують звіти про рух грошових коштів відповідно до вимог НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 р№ 73 наказ Міністерства фінансів України.

Основною метою підготовки щоденної фінансової звітності (звіту про сукупний дохід) є надання користувачам повної, правдивої та об'єктивної інформації про доходи, витрати, прибутки та збитки компанії за звітний період. НП(С)БО 1 структура розділу "Загальні вимоги до підготовки фінансової звітності" представлена на рисунку 1.6 [31].

Рис. 1.6 - Структура «Звіту про фінансові результати» (Звіту про сукупний дохід)

Джерелами оцінки роботи суб'єкта господарювання можуть виступати: баланси, звіти про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, податкові декларації, платежі до бюджету, внутрішні управлінські документи тощо. Фінансова звітність деталізує фінансовий стан підприємства, податкові документи надають змогу зрозуміти податкові зобов'язання і зобов'язання перед державою, бухгалтерські документи надають деталізовану інформацію про фінансові операції підприємства, внутрішні управлінські документи надать змогу оцінити ефективність управління. Аналізуючі всі ці джерела, можна отримати деталізовану картину стосовно фінансового стану, ефективності діяльності та перспективи і напрямку розвитку суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ РОБОТИ ПРАТ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ»

2.1 Загальна характеристика підприємства ПрАТ «Дніпроспецсталь».

Публічне акціонерне товариство «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. М. Кузьміна», став правонаступником акціонерного товариства товариством «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. М. Кузьміна», заснованого рішенням Міністерства промисловості України перетворивши відповідно до Указу Президента України від 15.06.1993 р. №219 «Про корпоратизацію підприємств» у Відкрите акціонерне товариство. Тож, засновниками підприємства являються держава в особі Міністерства промисловості України. 31.03.2011р. підприємство змінює свою назву з відкритого акціонерного товариства «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» на публічне акціонерне товариство «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна». 07.06.2017 р. на річних Загальних зборах акціонерів підприємства прийняли рішення змінювати тип підприємства з публічного на приватне також змінивши найменування підприємства з публічного акціонерного товариства «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» на приватне акціонерне товариство «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна». Активи та зобов'язання підприємства внесли державою до статутного капіталу.

Основним напрямком діяльності підприємства є розробка, виробництво і продаж металопродукції з нержавіючої сталі, інструментальної, швидкорізальної, порошкової, підшипникової, сплавів і конструкційної сталі марки 49. Продукція компанії використовується при виготовленні деталей машин і агрегатів, а також інструментів, труб і підшипників для обробки металів і сплавів.

Основними дочірніми підприємствами Компанії є ТОВ «Завод столових приборів-ДСС» та ТОВ «Ековторресурс». Частка володіння підприємством

становить 100%. Підприємство Підприємство ТОВ «Завод столових приборів-ДСС» було засноване в 2002 році. Основним напрямком діяльності фабрики є виробництво і продаж столових приладів на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Компанія ТОВ «Ековторресурс» була заснована в 2007 році. Дане підприємство є дочірнім підприємством ПрАТ «Дніпроспецсталь», воно здійснює закупівлі лому та інших матеріалів, які потім Електрометалургійний завод імені А.М. Кузьміна використовує у своїй діяльності.

Також дочірнім підприємством «Кузьміна» є ТОВ «Ферротерм». 16.10.2012 компанія придбала 50% частку в статутному капіталі ТОВ «Ферротерм».

Основним видом діяльності ТОВ «Ферротерм» є оптова торгівля металами та металевими рудами. ТОВ «Ферротерм» - приватна компанія, акції якої не котируються на фондовій біржі.

Юридична адреса, за якою зареєстрована компанія ПрАТ

«Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна»: Україна, м.Запоріжжя, Південне шосе, 81. Основні офіси підприємства розташовані в Запоріжжі, за адресою Південне шосе, 83.

Товариство є юридичною особою за законодавством України; здійснює свою діяльність на підставі чинного законодавства України, Статуту, рішень органів управління Товариства; має основну круглу та інші печатки, штампи, бланки, власну емблему, комерційне найменування, товарний знак і інші способи візуальної ідентифікації; поточний та інші рахунки в гривнях та іноземній валюті в установах Банків на території України і за її межами; самостійно несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім майном, яке належить йому відповідно до чинного законодавства України та на яке законодавством може бути призначено стягнення.

Функціонування підприємства в господарській формі публічного акціонерного товариства пов'язано з рядом переваг цієї форми для ПАТ «Дніпроспецсталь».

Для заводу важлива можливість реалізації великих капіталовкладень в устаткування, матеріально-товарні запаси, рухоме майно. При цьому акціонери

(власники) компанії відповідають за зобов'язаннями 20 підприємства виключно капіталом, вкладеним в акції ПАТ «Дніпроспецсталь». Важливою перевагою можна вважати велику доступність кредитування компанії. При наявності широкого кола зацікавлених осіб (стейкхолдерів) стає можливим використання досвіду, ідей, умінь і здібностей власників підприємства. Існує проста процедура передачі своєї частки відповідальності акціонером іншій особі шляхом продажу цінних паперів.

Діяльність компанії направлена на виробництво та продаж сортового прокату. Профільний сортамент продукції підприємства включає наступні позиції: пруток гарячекатаний круглий; пруток гарячекатаний квадратний; пруток кований круглий; пруток кований квадратний; кована полоса; ковані шайби; кована осьова заготівка; холоднотянуті шестигранники [38].

Марочний сортамент включає наступні види продукції: нержавіюча сталь (в тому числі дуплексні марки); високолегована інструментальна сталь; жароміцні сплави; швидкорізальні марки стали (виготовлені методами відкритої виплавки або порошкової металургії); підшипникові марки стали; леговані і вуглецеві конструкційні марки сталей.

Основними споживачами продукції компанії є: стейкхолдери, сервісні центри та 21 – кінцеві споживачі машинобудівного, трубного, будівельного, енергетичного секторів.

Тільки капітал, інвестований в акції ПАТ «Дніпроспецсталь», відповідає за борги компанії. Ще однією важливою перевагою є легкий доступ до кредитування компанії. Широке коло зацікавлених осіб дозволяє використовувати досвід, ідеї, навички та компетенції власників компанії. Існує проста процедура передачі акціонерами своїх пакетів акцій іншим особам шляхом продажу цінних паперів. Діяльність компанії зосереджена на виробництві та продажу сортового прокату

ПАТ «Дніпроспецсталь» у своїй діяльності дотримується наступних цінностей виробничого, ділового середовищ та соціальної сфери (рис 2.1)

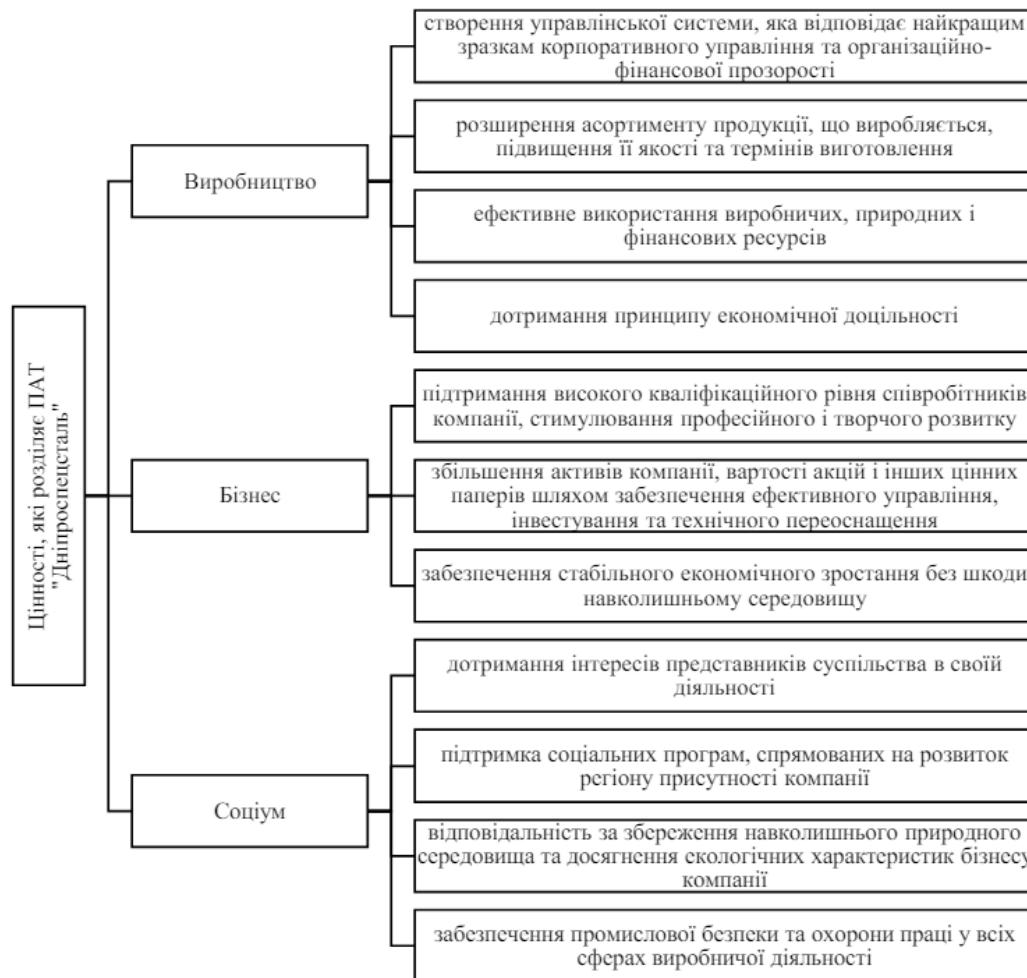

Рис. 2.1 - Цінності, які розділяє ПрАТ «Дніпрспецсталь» [5]

Станом на 30 вересня 2023 року чисельність персоналу підприємства становила 3171 працівників (рис. 2.2)

			КОДИ
			Дата 30.09.2023
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕЛЕКТРОМЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД "ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ" ІМ.А.М.КУЗЬМІНА"	за ЄДРПОУ	00186536
Територія	Запорізька обл.	за КАТОТТГ	2310136600
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності		за КВЕД	24,10
Середня кількість працівників: 3171			
Адреса, телефон: 69008 м.Запоріжжя, вул.Південне шосе, будинок 81, (061)222-35-76			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			v

Рис. 2.1 - Дані про акціонерне товариство та кількість працівників станом на 2023 рік [39]

В грудні 2023 року кількість статутного капіталу складає 49720137,5 грн (сорок дев'ять мільйонів сімсот двадцять тисяч сто тридцять сім гривень 50 копійок) [40]; загальна кількість акцій простих бездокументарних іменних складає 1 075 030 штук [41]; номінальна вартість однієї акції становить 46,25 грн (сорок шість гривень 25 копійок).

Всі акції компанії просто зареєстровані і існують виключно в недокументованій формі [42].

Організаційна структура ПрАТ «Дніпроспецсталь» та її функціональні напрямки є наступними:

- Планування роботи та контроль виробництва;
- Розробка систем управління виробництвом та формулювання пропозицій щодо оптимізації виробничої структури;
- Виробництво сталі (виплавка сталі): підготовка сталеплавильного обладнання; приймання та переробка металобрухту відповідно до діючих стандартів, технічних умов та інших нормативних документів; відвантаження на металургійні заводи; виробництво сталі відповідно до затвердженого сортаменту; поставка сталі відповідно до затвердженого сортаменту; товарний злиток відповідно до замовлення відвантаження;
- Виробництво сталі: виробництво та обробка металопродукції відповідно до затвердженого сортаменту, поставка готової продукції та відвантаження готової продукції на центральний склад готової продукції.

Технічні служби та їхні функції на ПрАТ «Дніпроспецсталь»:

- Формування технічної політики і програм у сфері технологічного розвитку, визначення напрямів технологічного розвитку і переозброєння, впровадження нової техніки і технологій;

- Організація будівельних робіт, технічний нагляд за будівлями та спорудами компанії; – забезпечення підприємства енергетичними ресурсами, технічне обслуговування обладнання, організація ремонтів обладнання підприємства;
 - Корпоративне метрологічне забезпечення. Впровадження екологічних програм для зменшення впливу шкідливих факторів на навколишнє середовище;
 - Забезпечення функціонування системи менеджменту якості та організація сертифікації систем менеджменту якості та продукції;
 - Розробка, регламентація і моніторинг процесів систем менеджменту та якості продукції відповідно до «Реєстру бізнес-процесів вищого рівня ПрАТ «Дніпроспецсталь»»;
 - Організація контролю процесів і контролю якості продукції;
 - -Організація роботи в галузі охорони праці та пожежної безпеки; підготовка підрозділів підприємства до дій в надзвичайних ситуаціях;
 - Організація технічного діагностування;
 - Підготовка проектно-конструкторської документації.
- Комерційна служба ПрАТ «Дніпроспецсталь» та її функції:
- Забезпечення підприємств матеріально-технічними ресурсами та їх складування;
 - Надання технічної експертизи за заявками та проектами специфікацій;
 - Укладання договорів та контрактів на поставку металопродукції; укладання замовлень на поставку металопродукції;
 - Планування сортаменту та відвантаження металопродукції з підприємств; управління виконанням замовлень;
 - Супровід замовлень клієнтів;
 - Аналіз завантаження виробничих потужностей;
 - Організація відвантаження металопродукції споживачам; декларування експортних вантажів;
 - Приймання, зберігання та відвантаження металопродукції з центральних складів готової продукції споживачам.

Служба фінансів та економіки ПрАТ «Дніпроспецсталь» та її функції:

- Розробка фінансової стратегії, пошук та визначення оптимальних схем для фінансування діяльності підприємства і структури капіталу підприємства. Формування пропозицій і контроль використання позикових коштів;
- Організація фінансової діяльності підприємства;
- формування політики управління витратами на підприємстві;
- Впровадження та розвиток системи контролю витрат на підприємстві;
- Визначення фінансово-економічних показників діяльності підприємства;
- Фінансове планування та управління фінансовими зобов'язаннями, планування та управління надходженням грошових коштів, управління дебіторською заборгованістю;
- Управління фінансами підприємства; кредитно-вексельних забезпеченням; формування та реалізація системи управління фінансами;
- Управління грошовими потоками компанії: надходження грошових коштів на рахунки компанії, облік наявності та витрачання, управління розрахунковими операціями з контрагентами, касові операції;
- Формування та контроль виконання бюджетів ПрАТ «Дніпроспецсталь»;
- формування та контроль дотримання нормативів і термінів оборотності оборотних коштів; – планування і аналіз техніко-економічних показників підрозділів підприємства, контроль виробничих витрат;
- Складання кошторисної документації на всі види робіт;
- Формування кошторисів витрат по підприємству, функціональними напрямками і підрозділам;
- формування довідника цін, аналіз цін і економічної ефективності замовлень і рентабельності металопродукції;
- Фінансовий і економічний аналіз;
- впровадження системи управлінського обліку;
- Підготовка статистичної, фінансової та бухгалтерської звітності, в тому числі відповідно до міжнародних стандартів звітності;

- Бухгалтерський і податковий облік, формування облікової політики ПрАТ «Дніпроспецсталь»;
- Організація контрольно-ревізійних перевірок в ПрАТ «Дніпроспецсталь»;
- Розробка методології процесного підходу;
- Розробка, регулювання та моніторинг процесів відповідно до «Реєстру бізнес - процесів ПрАТ «Дніпроспецсталь»;
- Формування та розвиток системи ключових показників ефективності бізнесу. Служба розвитку та капітальних інвестицій та її функції:
- Розробка фінансових стратегії, визначення оптимальної схеми для фінансування діяльності підприємства і структури капіталу підприємства. Формування пропозицій і контроль використання позикових коштів;
- Організація фінансової діяльності ПрАТ «Дніпроспецсталь»;
- Формування політики управління витратами на підприємстві;
- Реалізація та розвиток системи контролю витрат на підприємстві;
- Визначення фінансово-економічних показників діяльності підприємства;
- Фінансове планування та управління фінансовими зобов'язаннями, планування та управління грошовими потоками, управління дебіторською заборгованістю;
- Управління фінансами підприємства; кредитно-вексельних забезпеченням; формування та реалізація системи управління фінансами;
- Управління грошовими потоками підприємства: Облік надходження, наявності та витрачання грошових коштів на розрахунковий рахунок підприємства; управління розрахунковими операціями з контрагентами, касовими операціями;
- Служба інформаційних технологій та її функції:
- Забезпечення функціональності інформаційно-обчислювальних мереж і корпоративних інформаційних систем управління;
- Розробка і супровід програмного та інформаційного забезпечення автоматизованих завдань і систем управління підприємством;

- Розвиток, впровадження, забезпечення функціонування, вдосконалення автоматизована системи управління технологічними процесами (АСУТП) з використанням сучасних методів управління і моделей технологічного процесу;
 - Технічне обслуговування персональних комп'ютерів, принтерів, мережевого устаткування, периферійних пристроїв і розмножувальної техніки в структурних підрозділах підприємства;
 - Забезпечення функціонування корпоративної мобільного зв'язку.
 - Служба персоналу ПпАТ «Дніпроспецсталь» та її функції:
 - Формування кадрової політики і кадрової стратегії підприємства;
 - Організаційний розвиток підприємств. Розробка, моніторинг та вдосконалення основних положень в області корпоративного управління, Управління персоналом та діловодства;
 - Формування системи оцінки праці та трудовитрат, форм і систем оплати праці, мотивації персоналу підприємства;
 - Забезпечення функціонування об'єктів соціальної сфери;
 - Планування витрат на оплату праці в усіх напрямках, коштів на утримання соціальних об'єктів ПрАТ «Дніпроспецсталь»;
 - Управління витрачанням витрат на оплату праці в усіх напрямках, коштів на утримання соціальних об'єктів підприємства;
 - Взаємодія з профспілками, ЗМІ, органами державної влади, громадськими організаціями з питань управління персоналом;
 - Ведення бухгалтерського обліку та підготовка статистичних звітів по персоналу;
 - Формування напрямків розвитку позитивного іміджу ПрАТ «Дніпроспецсталь».
 - Взаємодія із засобами масової інформації, проведення PR - кампаній і рекламних заходів. Організація випуску внутрішніх електронних органів;
 - Сформування соціально відповідальної корпоративної стратегії та забезпечення соціально відповідальної діяльності.
- Служба економічної безпеки ПрАТ «Дніпроспецсталь» та її функції:

- Організація і забезпечення економічної безпеки підприємства.

Управління корпоративними правами ПрАТ «Дніпроспецсталь» та її функції:

- Забезпечення правового регулювання відносин, пов'язаних з використанням корпоративних прав та правового захисту ПрАТ «Дніпроспецсталь» [42].

Діяльність компанії залежить насамперед від зміни попиту на її продукцію, собівартості виробництва, змін у законодавстві та сезонних явищ. У 2022 році «Дніпроспецсталь» зіткнулася з проблемами, пов'язаними з уповільненням економічної активності, нестабільною економічною та політичною ситуацією в країні та падінням попиту на металопродукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках через економічну рецесію в західних країнах. Також у 2022 році на неї вплинули такі явища: Зниження попиту на металопродукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках і світових цін через уповільнення економічної активності та нестабільну економічну й геополітичну ситуацію у світі; перевиробництво металопродукції в Китаї; скорочення поставок до країн СНД через звуження російського ринку внаслідок дестабілізації торговельних відносин; високі ціни на енергоносії та послуги (в т.ч. залізничні перевезення), що надаються державними монополіями; нестабільна ситуація на валютному ринку через різку девальвацію національної валюти [43].

Організаційна структура ПрАТ "ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ" включає:

1. 11 основних цехів, а саме: 3 електросталеплавильних цехи (в тому числі 1 цех вакуумно - дугового, електрошлакового переплаву); 1 цех порошкової металургії; 1 прокатний цех; 1 термокалібрувальний цех; 1 ковальсько - пресовий цех; 1 ковальський цех; 1 цех ад'юстажної обробки металу; 1 копровий цех; 1 інструментальний цех.
2. 10 допоміжних цехів, а саме: 1 цех підготовки виробництва; 1 цех випробувань; 2 транспортних цехи (автомобільного та залізничного транспорту); 1 ремонтний цех (ремонт механічного устаткування); 1 ремонтний цех(ремонт електрообладнання); 2 енергозабезпечуючих цехи (мереж та підстанцій, енергосиловий); 1 цех КВПтаА; 1 склад готової продукції;

3. 2 лабораторії, а саме: 1 центральна заводська лабораторія (наукових розробок); 1 аналітична лабораторія (аналіз хімічного складу сировини, матеріалів та металопродукції).
4. 3 виробництва (шихтопідготовки, сталеплавильне, готової продукції).
5. 15 управлінь (в тому числі головна бухгалтерія, казначейство).
6. 32 відділу;
7. 6 бюро, 14 груп.
8. 3 відокремлених структурних підрозділи (ВСП "Санаторій - профілакторій", ВСП ДК "ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ", ВСП "Завод столових приборів ПрАТ "ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ").
9. 3 спеціальних підрозділи: газорятувальна станція, служба технічної діагностики, служба по боротьбі з корупцією.
10. 1 база відпочинку "Металург".

Облік інвестиційної нерухомості ведеться відповідно до норм п.3 Положення про облікову політику та МСБО (IAS) № 40 "Інвестиційна нерухомість".

Облік необоротних активів, утримуваних для продажу, ведеться відповідно до норм п.19 Положення про облікову політику та МСБО (IAS) №5 "Необоротні активи, утримувані для продажу, або діяльності, що припиняється".

Фінансові інвестиції відображаються в обліку і звітності відповідно до норм п.8 Положення про облікову політику і МСФЗ (IFRS) №9 "Фінансові інструменти".

Визнання та відображення в обліку витрат і доходів з податку на прибуток, відстрочених податків на прибуток здійснюється згідно з нормами п.18

Положення про облікову політику та МСБО (IAS) №12 "Податки на прибуток".

Для визначення тимчасових різниць використовуються такі показники: -

- зобов'язання по виплатах персоналу; - різниця між залишковою вартістю основних виробничих засобів за даними податкового і бухгалтерського обліку;
- резерв під знецінення запасів; - інші резерви.

Розрахунок відстрочених податкових активів і відстрочених податкових платежів здійснюється станом на кінець звітного року. Облік запасів ведеться

згідно з нормами п. 5 Положення про облікову політику і МСБО (IAS) №2 "Запаси".

Формування первісної вартості імпортованих запасів здійснюється відповідно до вимог МСБО № 21 "Вплив зміни валютних курсів".

Транспортно-заготівельні витрати включаються в собівартість придбаних запасів при можливості їх ідентифікувати, при неможливості ідентифікувати, відображаються на окремих субрахунках (за видами матеріалів) рахунків обліку запасів.

Ведеться аналітичний облік руху ТМЦ: - в бухгалтерії - у відомостях обліку залишків матеріалів у кількісно-сумовому вираженні; - на центральних складах - в картках складського обліку на паперових носіях в кількісному вираженні, крім складів №80, 7801, 85; - на центральних складах №80, 7801, 85 - в журналах обліку руху ТМЦ на паперових носіях у кількісному вираженні; - на складах (у коморах) цехів - в картках складського обліку або журналах обліку руху ТМЦ на паперових носіях у кількісному вираженні; - на складах №РО і U - в картках складського обліку в електронному вигляді у кількісному вираженні. У бухгалтерському обліку при відпуску запасів (виробничих запасів, напівфабрикатів, незавершеного виробництва і готової продукції), продажу або іншому вибутті застосовується метод оцінки за середньозваженою собівартістю [40].

Публічне акціонерне товариство «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. М. Кузьміна» є одним з провідних виробників спеціальних сталей в Україні. Його продукція включає високоякісні леговані сталі, нержавіючі сталі та іншими види спеціальної сталі, які використовуються в різних галузях промисловості, таких як авіаційна, автомобільна, енергетична, нафтогазова та інші. Продукцію підприємства експортують в більше ніж 60 країн світу, активно співпрацює з партнерам в Європі, Північній Америці, Азії та ін. Підприємство завжди працює над вдосконаленням своєї діяльності, намагаючись впроваджувати нові технології виробництва для підвищення

екологічної безпеки. Компанія дотримується принципів соціальної корпоративної відповідальності, надаючи працівникам належних умов праці.

2.2 Аналіз основних фінансових та економічних показників підприємства.

Для того щоб проаналізувати фінансове становище підприємства і оцінити ефективність роботи підприємства, необхідно проаналізувати виробничо-господарську діяльність за основними техніко-економічними показниками (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р	2022 р. до 2021 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	7113451	9797948	4975685	137,74	50,78
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	6571619	9517382	4297118	144,83	45,15
Валовий прибуток, тис. грн.	541832	280566	678567	51,78	241,86
Інші операційні доходи	53900	94370	53932	175,08	57,15
Адміністративні витрати	149875	163622	118538	109,17	72,45
Витрати на збут	322434	389372	297328	120,76	285,64
Інші операційні витрати	202170	104091	734688	51,49	705,81

Продовження табл. 2.1

Фінансовий результат від операційної діяльності - прибуток, тис. грн.	-	-	-	-	-
збиток, тис. грн.	78747	282149	282149	358,30	148,17
Інші фінансові доходи, тис. грн.	14421	147	13	1,02	8,84
Інші доходи, тис. грн.	352	131586	6632	37382,39	5,04
Фінансові витрати, тис. грн.	416253	356373	485416	85,61	136,21
Інші витрати, тис. грн.	598926	57034	1134468	9,52	1989,11
Фінансовий результат до оподаткування - прибуток, тис. грн.	-	-	-	-	-
збиток, тис. грн.	1079153	563823	2031294	52,25	360,27
Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	191310	102800	130254	53,73	126,71
Чистий прибуток, тис. грн.	-	-	-	-	-
Збиток, тис. грн.	887843	461023	1901040	51,93	412,35

Дані в таблиці 2.1 показують різку зміну показників чистого прибутку від реалізації продукції в 2020 році в порівнянні з 2021 роком і собівартості реалізованої продукції в 2021 році – зростання на 37,74%, в 2022 році в порівнянні з 2021 роком – зниження на 49,22%; собівартість продукції змінилась на 44,83% і 54,85% відповідно.

Валовий прибуток у 2021 році значно знизився порівняно з 2020 роком, досягнувши 51,78%, у 2022 році порівняно з 2021 роком спостерігалось зростання на 141,86%.

Інші операційні доходи значно зросли у 2021 році порівняно з 2020 роком, склавши 175,08%. Цей показник знизився майже вдвічі. За цей період адміністративні витрати незначно зросли (на 9,17%), витрати на продаж збільшилися на 20,76%, а інші операційні витрати знизилися в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 48,51%, але в 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 185,64% і 605,81% відповідно.

У результаті фінансовий результат від операційної діяльності підприємства за весь період дослідження склав збиток: у 2020 році, у 2021 році він досяг 78747 тисяч гривень, у 2022 році - 282149 тисяч гривень, а у 2022 році - 418055 тисяч гривень.

Показник фінансових витрат у 2020 році порівняно з 2021 роком трохи знизиться і в 2020 році складе 416,253 тис.грн., у 2021 році - 356,373 тис.грн., а у 2022 році - 4854,16 тис.грн.

Фінансовим результатом діяльності компанії до оподаткування став збиток, його величина в 2022 році перевищила його величину в 2021 році на 260,27%. Загальним результатом діяльності підприємства за 2020-2022 рр. є збиток, який збільшився на 312,35% у 2022 р. порівняно з 2021 р. Це відбулось внаслідок значного перевищення фінансових витрат над фінансовими доходами підприємства.

Аналіз активів компанії починається з аналізу складу, структури та динаміки загального капіталу. Загальний капітал - це сума (валюта) бухгалтерського балансу, яка вказує на загальну суму коштів, наявних у розпорядженні компанії.

Аналіз фінансового становища підприємства з використанням даних про активи починається із загальної оцінки, заснованої на вивченні структури і динаміки майна підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Горизонтальний аналіз майна ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» за 2020– 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
1. Необоротні активи, тис. грн.					
Нематеріальні активи	6766	5991,5	4872	88,55	81,32
Незавершені капітальні інвестиції	49279	72795	80443	147,72	110,51
Основні засоби	4549036	4585911	4569552	100,81	99,64
Інші фінансові інвестиції	6076	7415	7590	122,04	102,36
Інші необоротні активи	19964	1918	1918	9,61	100,00
Усього за розділом 1	4631120	4674031	4664375	100,93	99,79
2. Оборотні активи, тис. Грн					
Запаси	1145004,5	1155786,5	1081678	100,94	93,59
Виробничі запаси	495897	490046	568085	98,82	115,92
Незавершене виробництво	441824,5	482627	323872	109,24	67,11
Готова продукція	207283	183114	189721	88,34	103,61
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	880516	8942,16	853242	101,56	95,42
Дебіторська заборгованість за розрахунками	93707	76357	102586	81,48	134,35

Продовження табл. 2.2

Інша поточна дебіторська заборгованість	3591	5393	6718	150,18	124,57
Поточні фінансові інвестиції	156792	0,00	0,00	x	x
Гроші та їх еквіваленти	18911,5	33961,5	50264	179,58	148,00
Витрати майбутніх періодів	18911,5	2239	1641	110,87	73,29
Інші оборотні активи	16645,5	26999	3586	162,20	113,29
Усього за розділом 2	2317184	2194948	2126715	94,72	96,89
Разом активи	6948304	6868979	6791090	98,86	98,87

Результати горизонтального аналізу майна ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна», наведені у табл. 2.2, свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій майнового стану підприємства відповідно до інформації про активи балансу.

До позитивних належать:

- У 2022 році, порівняно з попереднім роком, кількість готівки порівняно з 2021 роком збільшилася на 48,01%.
- Обсяг інших оборотних активів збільшився у 2022 році порівняно з 2021 роком на 19,36%;
- Серед оборотних коштів поточні рахунки скоротилися у 2022 році порівняно з 2021 роком на 1,38%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком на 0,09%, що свідчить про покращення ситуації з розрахунками з боржниками.

У той же час спостерігається і негативна тенденція в майновому стані підприємства:

- Вартість майна незначно знизилася - у 2022 році, порівняно з 2021 роком, вона знизилася на 1,13%, а у 2021 році, порівняно з 2020 роком, вона знизилася на 1,14%, що вказує на незначне зниження ймовірності придбання корпоративної власності;
- Вартість необоротних активів практично не змінилася, а вартість оборотних активів незначно знизилася – в 2022 році, в порівнянні з 2021 роком, на 3,11%, в 2021 році - на 5,28%, така динаміка свідчить про зниження співвідношення оборотних активів до необоротних, а також про створення умов зниження оборотності активів;
- Необоротні активи представлені насамперед основними засобами, вартість яких у 2022 р. порівняно з 2021 р. склала 99,64%, у 2021 р. порівняно з 2020 р. – 100,81%;
- Зниження оборотних активів пояснюється зниженням вартості оборотних виробничих активів-у 2022 році, порівняно з 2021 роком, вона збільшилася на 8,3%, а у 2021 році, порівняно з 2020 роком, на 3,73%.

Темп зростання виробничих запасів у 2021 році порівняно з 2022 роком досяг 15,92%, тобто виходить за рамки темпів зростання майна в цілому, це свідчить про збільшення частки виробничих запасів у майні компанії. Серед видів ліквідних активів грошові кошти та поточні фінансові вкладення мають найвищі темпи зростання – у 2022 році 48,01% порівняно з 2021 роком, у 2020 році порівняно з 2021 роком відбудеться значне зниження на 80,67%, що не створить умов для підвищення рівня платоспроможності підприємства.

Вартість готової продукції, що перебуває у власності підприємства, має тенденцію до зниження у 2020 році порівняно з 2021 роком на 11,66% і незначно збільшиться у 2022 році порівняно з 2021 роком вона збільшилася на 3,61%. Це свідчить про ефективну маркетингову політику компанії.

На рис. 2.3 зображено динаміку необоротних та оборотних активів підприємства.

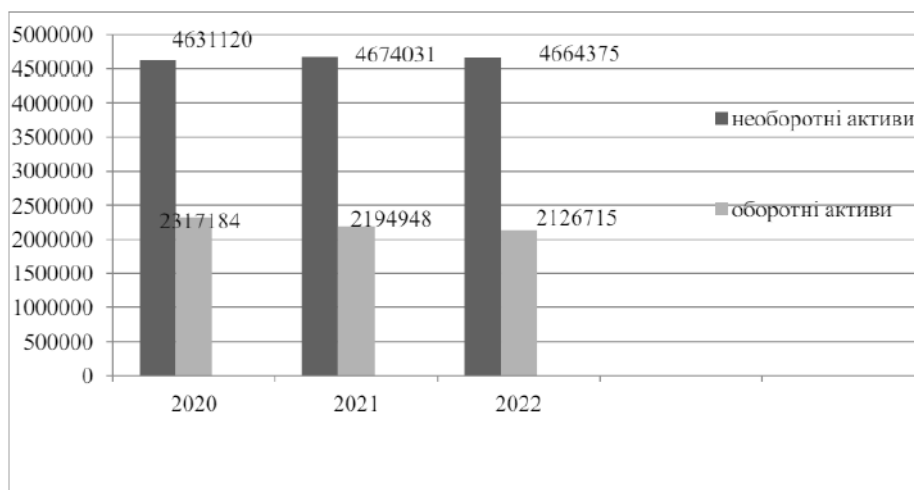

Рис. 2.3 ілюструє стійку тенденцію зменшення вартості оборотних активів (з 2317184 тис. грн. у 2020 р. до 2194948 тис. грн. у 2021 і 2126715 тис. грн. у 2022 р.), що є негативною тенденцією і майже незмінну вартість необоротних активів (з 4631120 тис. грн. у 2020 р. до 4674031 тис. грн. у 2021 р. та до 4664375 тис. грн. у 2022 р.), що свідчить про відсутність створення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства.

У таблиці 2.3 проведено аналіз складу, структури та динаміки активів балансу ПрАТ «Дніпроспецсталь»

Таблиця 2.3 – Аналіз складу, структури та динаміки активів ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» за 2020-2022 рр.

Види майна	2020		2021		2022	
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку
За характером участі в господарському процесі та швидкістю обороту						
Необоротні	4631120	66,65	4674031	68,05	4664375	68,68
Оборотні	2317184	33,35	2194948	31,95	4569552	31,32
Всього	69488304	100,0	6868979	100,0	6791090	100,0
За формою функціонування						
Матеріальні	5743320	82,66	5814493	84,65	5731673	84,40
Нематеріальні	6766	0,10	5992	0,09	4872	0,07
Фінансові	1198218	17,24	1048494	15,26	1054545	15,53
Всього	6948304	100,0	6868979	100,0	6791090	100,0

Продовження табл. 2.3

За чутливістю до інфляційних процесів						
Монетарні	1170163	16,84	1009928	14,70	1012810	14,91
Немонетарні	5778141	83,16	5859051	85,30	5778280	85,09
Всього	6948304	100,0	6868979	100,0	6791090	100,0
За рівнем ліквідності						
Високоліквідні	175704	2,53	33962	0,49	50264	0,74
Середньоліквідні	994460	14,31	975966	14,21	962546	14,17
Низьколіквідні	4633140	66,68	1155787	16,83	1081678	15,93
Важколіквідні	1145000	16,48	4703264	68,47	4696602	69,16
Всього	6948304	100,0	6868979	100,0	6791090	100,0
За джерелами формування						
Чисті активи	793339	11,42	268845	3,92	-714582	X
Валові активи	6948304	100,0	6868979	100,0	6791090	100,0

За результатами аналізу складу, структури та динаміки активів балансу підприємства можна сформулювати такі висновки:

- У структурі майна за характером участі в господарському процесі та швидкістю обороту переважають необоротні активи (68,68% у 2022 р.), що пояснюється більшим темпом їх зростання порівняно з оборотними активами;
 - За формою функціонування матеріальні активи зменшились на 82820 тис. грн. у 2022 р. порівняно з 2021 р. і зменшились на 11647 тис. грн. порівняно з 2020 р. Частка фінансових активів у 2022 р. становила 15,53% проти 17,24% у 2020 р. Відповідно частка матеріальних активів збільшилась з 82,66% у 2020 р. до 84,40% у 2022 р.;
 - за чутливістю до інфляційних процесів монетарні активи становили 1012810 тис. грн. у 2022 р., відповідно немонетарні активи – 5778280 тис. грн.
- Підсумком досліджуваної динаміки стало зменшення частки монетарних активів з 16,84% у 2020 р. до 14,91% у 2022 р. Відповідно відбулось збільшення частки немонетарних активів з 83,16% у 2020 р. до 85,09% у 2022р.;

– У структурі активів за ознакою рівня ліквідності у 2022 р. найбільшу питому вагу займають важколіквідні – 69,16%, найменшу – високоліквідні – 0,74%.

Отже, динаміка структури активів за рівнем ліквідності характеризується негативними змінами.

Грошовий потік підприємства характеризується сукупними доходами та витратами, пов'язаними з отриманням та виплатою готівки, а отже, їх позитивним та негативним рухом. У будь-якому випадку під грошовим потоком розуміється сума фактичних надходжень і виплат грошових коштів, розподілених у просторі і часі, що формуються в процесі діяльності економічної системи, сферою дії якої є господарські, виробничі, організаційно-економічні та внутрішньогосподарські відносини. Аналіз грошового потоку компанії починається з вивчення динаміки надходження, витрати і формування чистого грошового потоку. Це дозволяє виявити і охарактеризувати тенденції розвитку обсягу загальноекономічної діяльності, пов'язані з доходами, витратами і фінансовими результатами, а також збалансованість у часі [44]. При цьому динамічна зміна показників в просторі оцінюється за джерелом грошового потоку. Зокрема, це можуть бути окремі постачальники, покупці, податкові платежі, соціальні витрати, види компенсацій, банківські установи, сегменти ринку та структурні підрозділи.

Аналіз руху грошових коштів за джерелами надходження і витрачання за елементами при прямому методі їх визначення наведено в табл. 2.4, 2.5 і 2.6.

Таблиця 2.4 – Аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» у результаті операційної діяльності при прямому методі їх розрахунку за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р.
Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Надходження від:					

Продовження табл. 2.4

Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7668768	10241189	5596021	133,54	54,64
Повернення податків і зборів	276328	480614	82006	173,93	17,06
у тому числі ПДВ	276328	480614	82006	173,93	17,06
Цільового фінансування	16787	21812	12421	129,93	56,95
у т. ч надходження від отримання субсидій, дотацій	16787	21812	12421	129,93	56,95
Авансів від покупців і замовників	55233	83670	101400	151,49	121,19
Повернення авансів	2589	77174	101166	298,08	13,17
Відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	17156	432	2870	2,52	664,35
Боржників неустойки (штрафи, пені)	2593	2535	17782	97,76	701,46
Надходження від операційної оренди	19984	27126	5670	135,74	20,90
Інші надходження	3333	314	15795	9,42	503,03

Продовження табл. 2.4

Витрачання на оплату:					
Товарів (робіт, послуг)	6352651	9255552	4887707	145,70	52,81
Праці	663555	708431	410803	106,76	57,99
Відрахувань на соціальні заходи	239373	261324	185824	109,17	71,11
Зобов'язань з податків і зборів	200177	216290	137842	108,05	63,73
Зобов'язань з податку на прибуток та ПДВ	-	-	-	-	-
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	200177	216290	137842	108,05	63,73
Авансів	16706	20149	40892	120,60	202,95
Повернення авансів	3106	2647	3586	85,22	135,47
Інші витрачання	65438	70190	34917	107,26	49,32
Чистий рух коштів від операційної діяльності	521765	400283	142860	76,72	35,69

Згідно з таблицею 2.4, можна зробити висновок, що протягом аналізованого періоду відбулася зміна суми чистих грошових потоків від операційної діяльності. Цей показник у 2021 році становитиме 76,72% від 2020 року, тоді як у 2022 році він становитиме 35,69% від 2021 року.

Якщо проаналізувати показники за 2021 рік по відношенню до 2022 року, то практично всі показники - як доходи, так і витрати - значно знизилися. Однак показники доходів мають більш високі темпи зниження порівняно з показниками витрат. Зниження виручки від реалізації продукції і цільового фінансування особливо велике - 45,36% і 43,05% відповідно.

Таблиця 2.5 – Аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» у результаті інвестиційної діяльності при прямому методі їх розрахунку за 2020 – 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р
Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від:					
реалізації фінансових інвестицій	-	6043	2000	-	33,09
Інші надходження	388947	-	-	-	-
Витрачання на:					
придбання необоротних активів	59220	34380	7704	58,05	22,41
Інші платежі	23538	-	-	-	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	306189	-28337	-5704	x	20,13

Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності підприємства в період з 2021 по 2022 рік має негативне значення. Цей показник у 2020 році має позитивне значення, у 2021 році він досяг збитку у розмірі 306,189 тис.грн, а у 2022 році – 28,337 тис. грн - 5,704 тис. грн, тобто від 2021 року - 20,13%.

Така тенденція пояснюється значним перевищенням витрат на отримання грошових коштів. У 2021-2022 роках з'явилися такі елементи, як дохід від продажу фінансових вкладень у розмірі 6043 тис.грн. і 2000 тис. грн. відповідно за кожен рік. Сума інших надходжень у 2020 році склала 388 947 тис.грн.

Витрати на придбання основних засобів у 2022 році значно знизилися порівняно з попередніми роками, склавши у 2021 році - 22,41%. Цей показник у 2020 році порівняно з 2021 роком досяг 58,05%.

Таблиця 2.6 – Аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» у результаті фінансової діяльності при прямому методі їх розрахунку за 2020– 2022 рр., тис. грн.

Показнки	2020	2021	2022	Відношення, %	
				2021 р. до 2020 р.	2022 р. до 2021 р
Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від:					
Інші надходження	32800	36200	34102	110,37	94,20
Витрачання на:					
погашення позик	469540	124959	1209000	26,61	96,75
сплату відсотків	328530	215845	29897	65,70	13,85
Інші платежі	43730	51039	-	116,71	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-809000	-355643	-167734	43,96	47,16
Чистий рух грошових коштів за звітний період	18954	16303	20461	86,01	125,50

Залишок коштів на початок року	8925	28895	39024	323,75	135,05
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	1016	-6174	2018	X	X
Залишок коштів на кінець року	28895	39024	61503	135,05	157,60

Залежно від результатів фінансової діяльності підприємства за весь досліджуваний період спостерігаються негативні тенденції. Чистий приплив коштів від фінансової діяльності має негативні значення: 2020 рік – 809 000 тис.грн., 2021 рік – 355 643 тис.грн., тобто 43,96% порівняно з 2020 роком, 2022 рік - 167 734 тис.грн., тобто порівняно з 2021 роком - 47,16%.

Така тенденція пояснюється значним перевищенням витрат на отримання коштів від фінансової діяльності.

Загалом чистий грошовий потік має позитивне значення: за підсумками 2020 року – 18954 тис.грн, у 2021 році значення показника 16 303 тис.грн., у 2022 році становить - 20 461 тис.грн. Залишок коштів на кінець року становить 2020 рік – 28 895 тисяч гривень, 2021 рік – 39 024 тисячі гривень, тобто 135,05% від попереднього року, та 2022 рік - 61 503 тисячі гривень, тобто 157,60% від попереднього року.

Ефективне генерування грошових потоків означає надходження і витрачання коштів, які створюють чистий грошовий потік і дають віддачу у вигляді чистого прибутку. Тому варто виявити баланс позитивних (дохідних) і негативних (видаткових) грошових потоків в загальному обсязі і вивчити динаміку показників чистого грошового потоку.

Фінансовий аналіз платоспроможності підприємства полягає в абсолютному і відносному порівнянні активів як платіжного засобу з фінансовими ресурсами (зобов'язаннями) за витратами, при яких відбувалося їх формування. Залежно від ступеня ліквідності, тобто швидкості конвертації в готівку, активи підприємства діляться на наступні групи [13,14]:

Перша група (A1) – абсолютно ліквідні активи – грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення підприємства (цінні папери);

Друга група (A2) - швидко ліквідні активи – поточна дебіторська заборгованість;

Третя група (A3) – повільно ліквідні активи - Запаси і витрати, інші ліквідні активи;

Четверта група (A4) - умовно оборотні активи - Необоротні активи.

Для оцінки платоспроможності фінансові ресурси підприємства групуються наступним чином:

Перша група (31) – поточні зобов'язання, що підлягають погашенню в поточному місяці (найбільш термінові зобов'язання) (кредиторська заборгованість);

Друга група (32) - короткострокові зобов'язання з терміном погашення до 1 року (сума банківського кредиту, поточна заборгованість за довгостроковим боргом, забезпечення для наступних витрат і платежів, випущені векселі, термін погашення яких настає протягом 1 року);

Третя група (33) - довгострокова заборгованість з терміном погашення позики;

Четверта група (34) - постійна заборгованість, утворена фінансовими ресурсами з елемента капіталу.

Підприємство вважається платоспроможним, якщо при порівнянні абсолютної вартості активів і фінансових ресурсів дотримуються наступні умови:

$$A1 \geq 31; A2 \geq 32; A3 \geq 33; A4 \leq 34; (2.1)$$

Якщо на підприємстві виконуються перші 3 умови, тобто оборотні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується остання умова. Це пов'язано з тим, що воно вказує на наявність у підприємства

власних ліквідних активів, що забезпечують фінансову стабільність.

Недотримання однієї з перших 3-х умов вказує на те, що фактична платоспроможність відрізняється від платоспроможності, передбаченої нормативними актами.

Розрахунок оцінки платоспроможності підприємства ПрАТ

«Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» шляхом порівняння його активів і пасивів наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Акти ви	2020	2021	2022	Паси ви	2020	2021	2022	Платіжний надлишок (+), нестача (-)		
								2020	2021	2022
A1	17570 4	33657	50264	31	17795 23	22055 65	26370 47	- 160381 9	217190 8	- 258678 3
A2	97781 4	33657	99477 3	32	18700 07	32071 84	38093 46	- 892193	- 220421 9	- 281457 3
A3	11616 46	11557 87	10816 78	33	25054 36	11873 85	99657 4	- 134379 0	-31598	+85104
A4	46331 40	46765 70	46643 75	34	79333 8	26884 5	- 65187 7	+38398 02	+44077 25	+53162 52
Балан с	69483 04	68689 79	67910 90	Бала нс	69483 04	68689 79	67910 90	0,00	0,00	0,00

Якщо проаналізувати дані таблиці 2.11, то співвідношення 1-ї, 2-ї, 3-ї та 4-ї груп активів і пасивів протягом аналізованого періоду не відповідає умовам ліквідності ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» можна бачити, що баланс не враховується як ліквідний. Дослідження співвідношення активів і пасивів показує, що компанія не дотримується

нормативних умов платоспроможності. У той же час недолік платіжних засобів в 1 групі компенсується тільки перевищенням вартості в іншій групі. Але менш ліквідні платіжні засоби не можуть замінити більш ліквідні.

Таблиця 2.8 – Відносні показники оцінювання ліквідності і платоспроможності ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» за 2020 – 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	Нормативне значення	Відхилення, (+,-)	
					2021 р. від 2020 р.	2022 р. від 2021 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,068	0,006	0,008	$\geq 0,2-0,3$	-0,062	+0,002
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,505	0,192	0,160	$\geq 0,7$	-0,313	-0,032
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,635	0,406	0,327	$\geq 1,5$	-0,229	-0,079
Коефіцієнт платоспроможності	0,005	0,006	0,008	$\geq 0,1$	+0,001	+0,002
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,251	0,226	0,189	$\geq 0,8$	-0,025	-0,037
Коефіцієнт покриття запасів	0,387	1,742	1,612	$\geq 1,0$	+1,355	0,13

Аналіз, наведений в таблиці 2.8, показав, що показники ліквідності компанії мають значення нижче нормативного за весь період дослідження. Це означає, що компанія не в змозі погашати поточні зобов'язання готівкою і готівкою на банківському рахунку.

Отже, компанія не може вважатися платоспроможною і існує загроза банкрутства в найближчому майбутньому. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності в 2020 році становило 0,068, але в 2022 році воно знизилося до 0,008. Це означає, що рівень покриття поточних зобов'язань високоліквідними оборотними активами у 2020 р. становив 6,8%, а у 2022 р. зменшився до 0,8%. Порівняння цього показника з нормативними значеннями показує, що грошова спроможність підприємства недостатня.

Фактичні значення коефіцієнта швидкої ліквідності та коефіцієнта загальної ліквідності знижуються і не відповідають нормативним значенням, що свідчить про негативну динаміку при низькому рівні розрахункової та майнової платоспроможності підприємства. Таким чином, станом на 2020 рік оборотні активи перевищили поточні зобов'язання лише в 0,635 рази, в 2021 році - в 0,406 рази, а в 2022 році - в 0,327 рази. Серед допоміжних відносних показників для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства жоден з показників не відповідає нормативним значенням, що підтверджують попередні висновки про недостатню забезпеченість коштами.

В даний час економіка переживає складний кризовий процес. У такій ситуації дуже важливо вишукувати доступні резерви для підвищення рентабельності, що дозволить підприємству здійснювати безперебійну діяльність і проводити просту і розширену регенерацію. Господарська діяльність підприємства проявляється в динаміці його розвитку, досягненні цілей, що відображають натуральні і вартісні показники, ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринку збуту. Господарська діяльність підприємства у фінансовому аспекті в основному проявляється в швидкості обороту його грошових коштів і ефективності його використання. Для того щоб уникнути кризових явищ у господарській діяльності і забезпечити стійке економічне зростання, необхідно розвивати ділову діяльність підприємств, що охоплює всі аспекти їх роботи і мінімізує ризик досягнення успіху в економічно нестабільних умовах ринкової кон'юнктури і конкуренції. Розвиток ділової

активності підприємства формується за рахунок внутрішньої і зовнішньої ефективності.

Ділова активність підприємства - це комплексна характеристика, що охоплює різні аспекти діяльності компанії. Показники ділової активності включають в себе різні коефіцієнти оборотності і показники періоду обороту в днях (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Показники ділової активності ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» за 2020 – 2022 рр.

Показники	Алгоритм розрахунку	2020	2021	2022	Відхилення, (+,-)	
					2021 р. від 2020	2022 р. від 2021
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації продукції Активи	1,02	1,43	0,73	+0,41	-0,70
Тривалість одного обороту активів, днів	360 Коефіцієнт оборотності активів	352	252	493	-100	+241
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід від реалізації продукції Оборотні активи	3,07	4,46	2,34	+1,39	-2,12
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	360 Коефіцієнт оборотності оборотних активів	117	81	154	-36	+73
Коефіцієнт оборотності запасів	Собівартість реалізованої продукції запаси	5,74	8,23	3,74	+2,49	-4,49

Продовження табл. 2.9

Тривалість одного обороту запасів, днів	360 Коефіцієнт оборотності запасів	63	44	96	-19	+52
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції Власний капітал	8,97	36,44	23,83	+27,47	-12,61
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	360 Коефіцієнт оборотності власного капіталу	40	10	15	-30	+5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції Дебіторська заборгованість	7,27	10,04	5,17	+2,77	-4,87
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, днів	360 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	50	36	69	-14	+33
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції Кредиторська заборгованість	1,86	1,80	0,70	-0,06	-1,10

Продовження табл. 2.9

Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	360 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	194	200	61	+6	-139
---	---	-----	-----	----	----	------

Якщо проаналізувати показники, наведені в таблиці 2.9, то можна сказати: оборотність активів низька, але в порівнянні з попередніми роками спостерігається її прискорення. Таким чином, тривалість оборотності активів зменшується. Оборотність всіх активів головним чином залежить від оборотності поточних активів. Оборотність останнього сповільнюється, що характеризується негативно.

Уповільнення обороту акцій негативно позначається на динаміці його прибутковості. Таким чином, порівняно з 2021-2022 роками термін реалізації акцій збільшився на 5 днів. А порівняно з 2020-2021 роками - скорочення на 30 днів. Період оборотності запасів також збільшився у 2021 році порівняно з 2022 роком на 52 дні та скоротився у 2021 році на 19 днів. У порівнянні з 2020 роком значення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості вказує на те, що боржник буде погашати заборгованість в середньому 5-10 разів на рік. Що стосується оборотності кредиторської заборгованості, то термін її погашення значно скоротився, і в 2022 році він складе 61 день, що на 139 днів менше, ніж у 2021 році.

Аналіз показників продажів показує, що рівень ділової активності підприємства має тенденцію до зниження у 2022 р. порівняно з 2020-2021 рр. Оборотність активів підприємства залежить від оборотності оборотних активів.

Прискорення оборотності ліквідних активів знижує потребу в ліквідних активах, вивільняючи частину резервів і дозволяючи використовувати їх для додаткового виробництва.

В результаті прискорення оборотності вивільняються ключові елементи оборотного капіталу, відповідно скорочуються запаси сировини, матеріалів і палива, а також вивільняються кошти, раніше вкладені в ці запаси. Вивільнені грошові ресурси зміцнюють платоспроможність підприємства і покращують фінансовий стан.

Вивчення аналізу прибутку і управління ним на підприємстві дуже важливо і актуально, оскільки прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, поліпшення його матеріально-технічної бази і забезпечення всіх форм інвестицій.

Прибуток - це показник, який відображає фінансові результати підприємства і фінансує розширене виробництво і його ефективність, обсяг і обсяг виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень витрат і рішення важливих соціальних, економічних, політичних і етичних проблем суспільства на мікро-і макрорівні пов'язані з ІТ.

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, поліпшення матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм фінансування і джерел доходу. Для зростання прибутку компанії необхідно збільшувати обсяги виробництва і реалізації товарів, робіт і послуг. Орієнтуватися на ринок, розширювати асортимент і якість продукції. Впроваджувати заходи щодо підвищення продуктивності праці співробітників. Знижувати собівартість виробництва (реалізації) продукції; максимально використовувати потенціал безкоштовного використання, в тому числі фінансових ресурсів. Проводити грамотну цінову політику. Грамотно вибудовувати договірні відносини з постачальниками і покупцями. Мати можливість найбільш відповідним чином розмістити (інвестувати) раніше отриманий прибуток з точки зору досягнення оптимального ефекту [16].

Таблиця 2.10 – Аналіз основних показників рентабельності ПрАТ
«Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» за 2020 – 2022 рр., %

Показники	Алгоритм	2020	2021	2022
Рентабельність продукції	Валовий прибуток / Собівартість продукції	8,2	2,9	15,8
Рентабельність продажу	Чистий прибуток / Чистий дохід від реалізації	-12,5	-4,7	-3,8
Рентабельність активів підприємства	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	-12,8	-6,7	-2,8
Рентабельність матеріальних активів	Чистий прибуток / Матеріальні активи	-41,5	-9,9	-4,1
Рентабельність фондів	Чистий прибуток / Основні засоби+Виробничі запаси	-18,1	-9,1	-3,7
Рентабельність основних засобів	Чистий прибуток / Основні засоби	-20,1	-10,1	-41,6
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	-11,9	-171,5	-26,6
Рентабельність операційної діяльності	Прибуток від операційної діяльності / Витрати операційної діяльності	6,9	3,8	2,5
Рентабельність інвестиційної діяльності	Прибуток від інвестиційної діяльності / Витрати інвестиційної діяльності	3,7	-82,4	-74,0
Рентабельність фінансової діяльності	Прибуток від фінансової діяльності / Витрати фінансової діяльності	-87,5	-90,8	-83,1

Дані в таблиці 2.10 показують, що компанія має рентабельність, за підсумками 2020-2022 років, щодо рентабельності основних показників - рентабельності продукції та рентабельності операційної діяльності. За період 2020-2022 років показники чистого прибутку компанії мали негативне значення, тому компанія зазнала збитків. Слід відзначити, що показники збитків компанії за 2022 рік

мають тенденцію до зростання порівняно з 2020-2021 роками. Можна стверджувати, що рентабельність підприємства у 2020-2021 роках має стійку негативну динаміку, а у 2022 році ситуація значно погіршилася.

На рис. 2.4 зображено динаміку основних показників рентабельності підприємства.

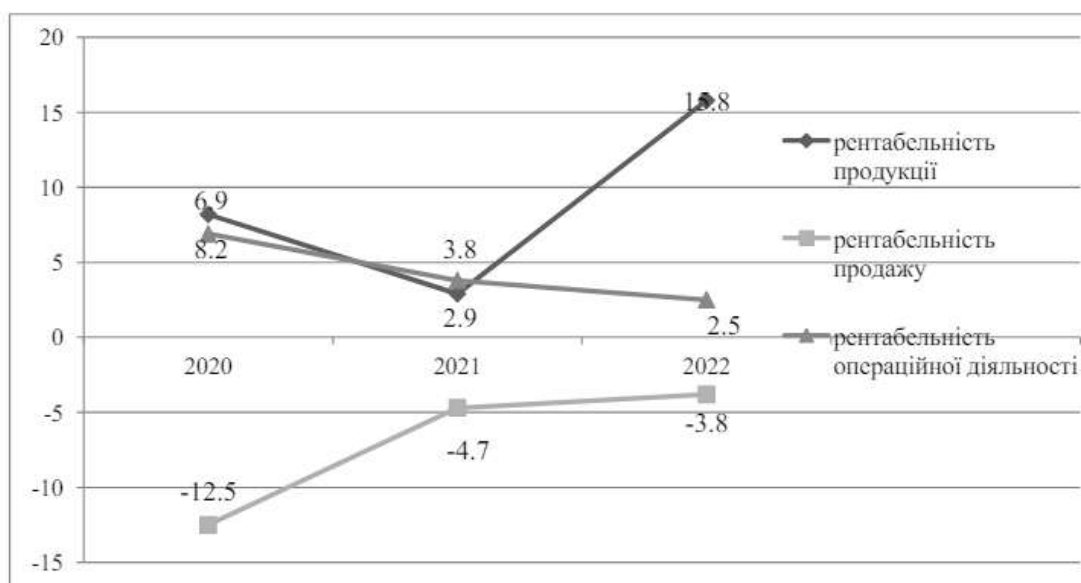

Рисунок 2.4 – Динаміка показників рентабельності ПрАТ

«Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» за 2020 – 2022 рр., %

Дані рис. 2.4 ілюструють, що у 2022 р. відбулось зростання показника рентабельності продукції з 8,2% у 2020 р. до 15,8% у 2022 р. Проте спостерігається зниження інших представлених показників рентабельності – продажу, операційної діяльності. У 2022 р. ці показники демонструють стабільне зниження порівняно з 2020 р., тому рівень 2022 р. свідчить про значне погіршення ситуації на підприємстві.

Таблиця 2.11 – Аналіз руху чисельності персоналу ПрАТ «Дніпроспецсталь»

Показники	2020	2021
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	4811	4665
Прийнято з початку року, осіб	876	941
Вибуло – всього в тому числі:	624	760

Продовження табл. 2.11

1) за власним бажанням	580	710
2) звільнено за прогули і інші порушення трудової дисципліни	44	50
Коефіцієнт обороту з вибуття, %	12,97	16,29
Коефіцієнт обороту по прийому, %	18,21	20,17
Коефіцієнт загального обігу, %	31,18	36,46
Коефіцієнт заміщення, %	5,2	3,9

Таблиця 2.12 – Структура персоналу ПрАТ «Дніпрспецсталь» за стажем роботи

Стаж роботи персоналу	2020		2021	
	осіб	%	осіб	%
1 рік	500	10,4	499	10,7
від 1 до 5	1443	30	1460	31,3
від 5 до 10	861	17,9	826	17,7
від 10 до 15	674	14	644	13,8
понад 15	1333	27,7	1236	26,5
Всього	4811	100	4665	100

Таблиця 2.13 – Середня заробітна плата персоналу підприємства ПрАТ «Дніпрспецсталь» за категоріями працівників

Категорії персоналу	Середня заробітна плата, грн	
	2020	2021
Керівники	21866	22965
Спеціалісти	14615	15359
Службовці	11422	12685
Робочі	13308	14598
По підприємству	14780	16020

У даному розділі здійснено аналіз результатів господарської діяльності підприємства ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпрспецсталь» ім. А.М. Кузьміна». Зокрема, було визначено динаміку показників виробничо-

господарської діяльності підприємства, проведено горизонтальний та вертикальний аналіз активів і фінансових ресурсів, детально проведено аналіз ефективності використання капіталу та позикових коштів підприємства, проаналізовано динаміку грошового потоку. Вивчено показники: ліквідність та фінансову стійкість господарської діяльності підприємства.

Аналіз проводився на основі фінансової звітності компанії за період з 2020 по 2022 рік. В ході аналізу показники порівнювалися з нормативними значеннями попереднього року, в результаті чого було визначено, наскільки ефективно підприємство здійснює свою господарську діяльність і використовує власні можливості.

Аналізуючи результати господарської діяльності підприємства, можна підкреслити наступне:

- Відбуваються стрибкоподібні зміни показників чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції у 2021 р. порівняно з 2020 р. – збільшення на 37,74%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – зменшення на 49,22%;
- Собівартість продукції змінилась відповідно на 44,83% та 54,85%. Показники валового прибутку суттєво знизилися у 2021 р. порівняно з 2020 р. і становили 51.78%; у 2022 р. порівняно з 2021 р. відбулось зростання на 141,86%;
- Фінансовим результатом діяльності компанії до оподаткування є збиток, його величина у 2022 році перевищила значення у 2021 році на 260,27%. Загальним результатом діяльності підприємства за 2020-2022 рр. є збиток, який збільшився на 312,35% у 2022 р. порівняно з 2021 р. Це відбулось внаслідок значного перевищення витрат над доходами компанії;
- Аналіз грошового потоку підприємства показує, що максимальна сума грошових коштів за аналізований період була отримана в результаті операційної діяльності – в 2020 році 8062771 тисяч гривень, в 2021 році 10934866 тисяч гривень, в 2022 році 5844131 тисяч гривень, зокрема, від покупців продукції, товарів, робіт і послуг.– 95.11%, 93.66%, 95.75%, кожен. Основною складовою витрачання коштів в ході операційної діяльності є оплата товарів, послуг і робіт - 6352651 тис.грн.

Показник поточного банкрутства підприємства склав становив - 3467751,5 тис. грн., у 2021 р. – (-5371374) тис. грн., у 2022 р. – (-225301) тис. грн. Таким чином, компанія має ознаки поточного банкрутства. Водночас, на 1903622,5 тис. грн. у 2021 р. порівняно з 2020 р. і у 2022 р. порівняно з 2021 р.

збільшується нестача фінансових вкладень та готівкових коштів для покриття поточних зобов'язань, платежів компанії ;

- Протягом періоду дослідження значення коефіцієнта покриття становить стандартне 1,5 (2020 рік– 0,635; 2021 – 0,406; 2022 - 0.327), коефіцієнт самофінансування менше нормативного 0,1 (у 2020 році - (-1,656); у 2021 році – (-2,007); у 2022 році – (-2,529);

- Компанія має неприйнятно високий відсоток співвідношення прибутку і поточних зобов'язань: у 2020 році – 59,29%, у 2021 році - 82,01%, у 2022 році - 86,72%.

На 2020-2022 роки. Частка довгострокових і поточних зобов'язань в структурі фінансових ресурсів збільшується, а капіталу - зменшується. Збільшення частки заборгованості компанії свідчить про зниження фінансової стійкості підприємства і погіршення стану розрахунків з кредиторами.

Проаналізувавши чисельність та структуру персоналу підприємства за 2020–2021 рр. в організації та управлінні персоналом виявлено певні недоліки: висока плинність кадрів; брак кваліфікованих працівників; слабо розвинене питання залучення кадрів; низьке зростання освітнього рівня.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ РОБОТИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1 Основні вектори покращення роботи суб'єкта господарювання.

Поточна політична і, як наслідок, економічна ситуація в Україні характеризується високою нестабільністю зовнішнього середовища, різкою рецесією, вимушеним скороченням робочих місць, зниженням обсягів виробництва та іншими негативними наслідками, в результаті чого вітчизняні підприємства знаходять методи управління в процесі управління, які дозволять не тільки знизити організаційний вплив державної кризи на економіку, а й, по можливості, уникнути його.

Перспективним напрямком в управлінні фінансово-господарською діяльністю промислових підприємств є розробка процесів управління фінансовою стійкістю, які забезпечать прийняття фінансових рішень оперативного і стратегічного управління.

Його суть можна визначити як систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, які визначають фактори, що дестабілізують стійкість розвитку, і оцінюють показники фінансово сталого розвитку, засновані на діагностиці фактичного стану фінансової стабільності, для забезпечення балансу між необхідним обсягом фінансових ресурсів, фінансові потреби і потенціал реальних фінансів і ресурсів на певних етапах і щаблях життєвого циклу підприємства, щоб мати змогу адаптуватися до умов внутрішнього і зовнішнього середовища.

Механізм забезпечення фінансової стабільності слід визначати як форми, методи, технології, важелі, норми і регламенти, а також системи регулювання, інформаційної, програмної, технічної та кадрової підтримки, за допомогою яких компанія досягає стану таких фінансових ресурсів, їх формування, розподілу і використання і підтримує платоспроможність в умови прийняттого рівня ризику, це дозволить компанії розвиватися на основі зростання прибутку

та капіталу, зберігаючи при цьому свою фінансову та кредитоспроможність [45].

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта господарювання (рис. 3.1).

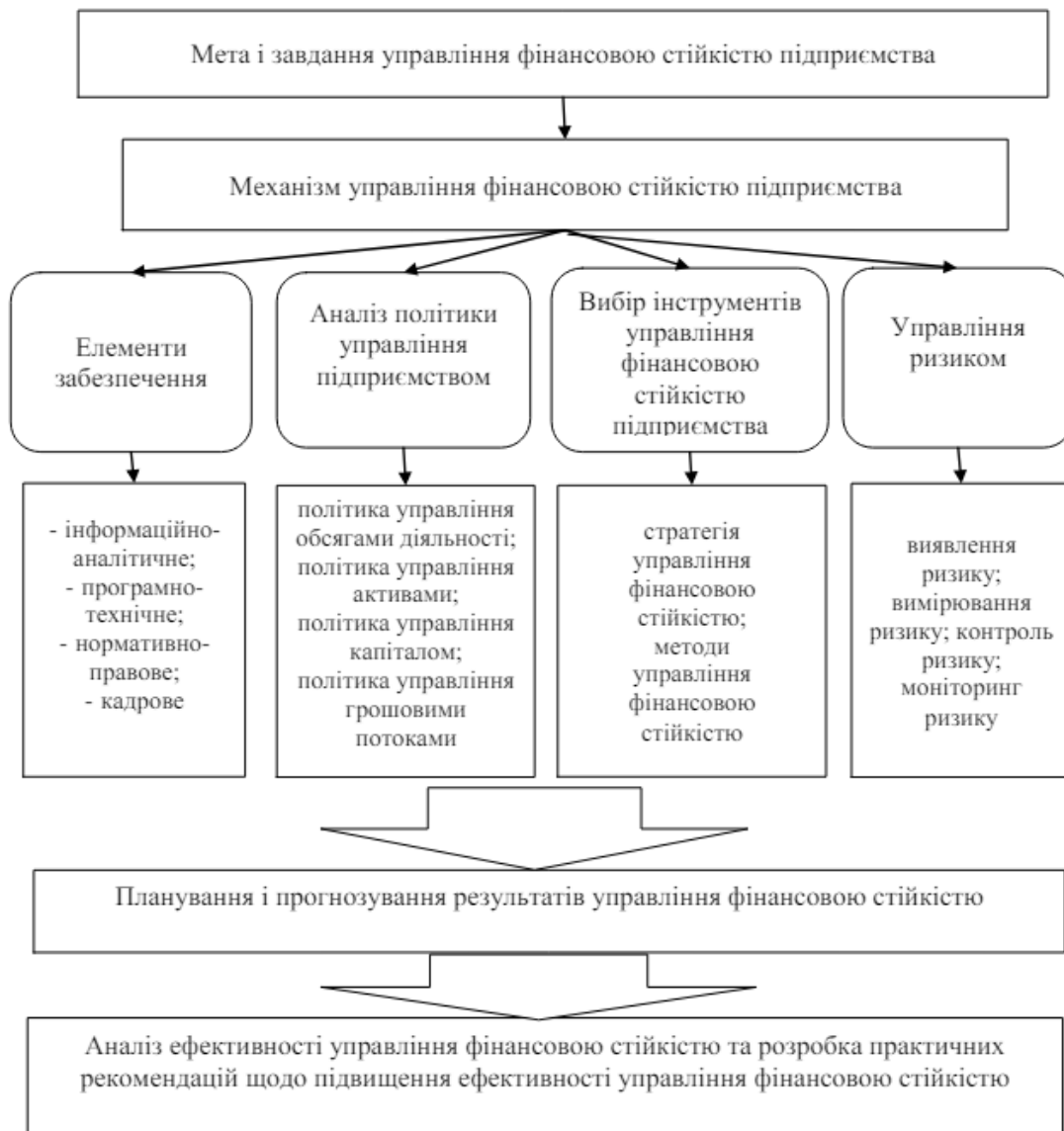

Рисунок 3.1 – Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [45;46]

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити у вигляді послідовності пов'язаних між собою етапів (рис. 3.2).

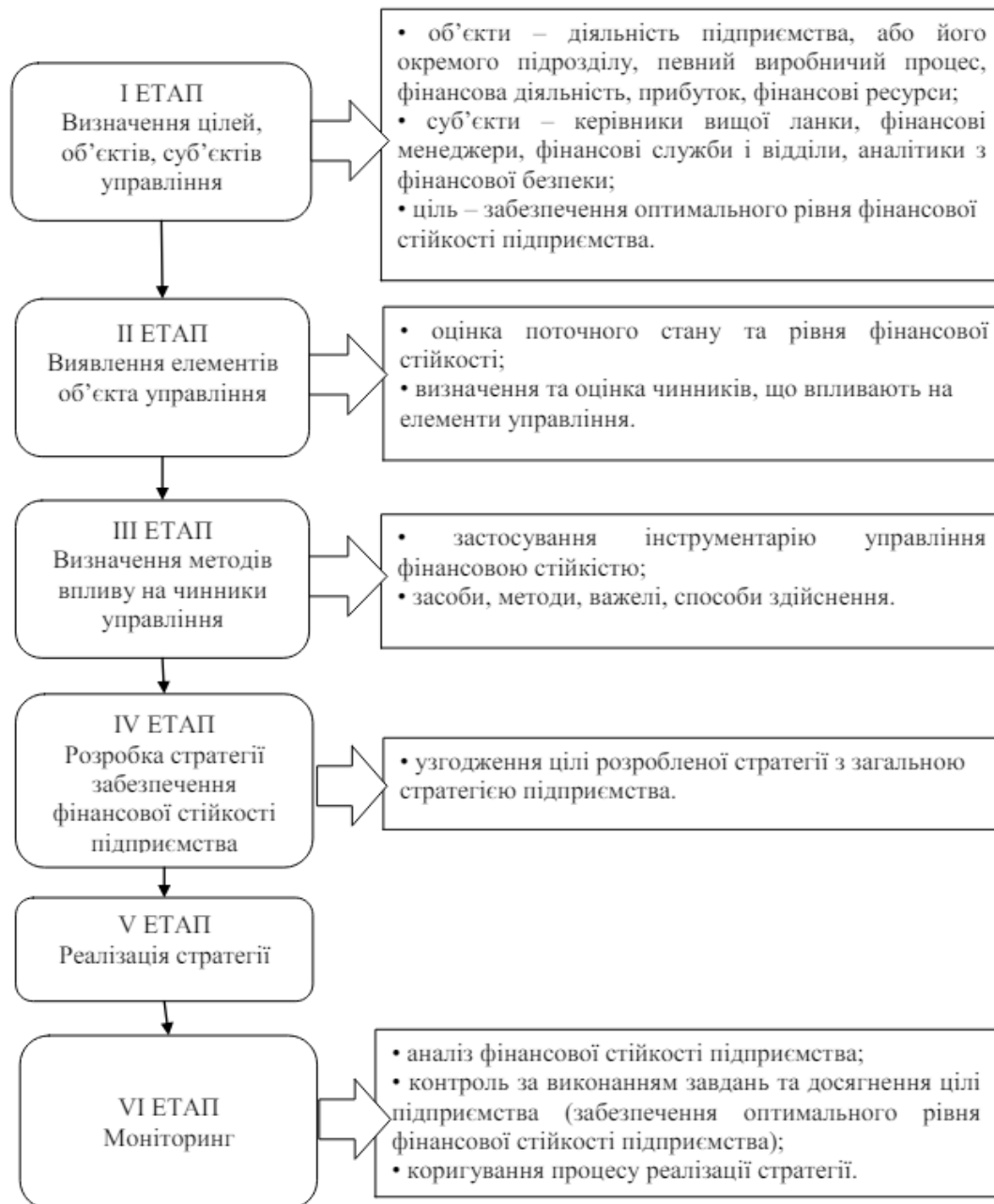

Рисунок 3.2 – Послідовність етапів розробки механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [45-4747]

Аналіз діяльності компанії не тільки виявив серйозні проблеми з фінансовою стійкістю, а й підтвердив неможливість оцінки її рівня з повною і максимальною достовірністю на основі використання різних фінансових показників, у зв'язку з чим потрібне впровадження інтегральних показників, підсумкового показника фінансово стійкого розвитку підприємства. Для оцінки стану фінансової стійкості промислових підприємств, тобто еталонного стану або достатньої фінансової стійкості, пропонується використовувати ключові

показники фінансової нестабільності, платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості, засновані на даних бухгалтерського балансу.

Таблиця 3.1 – Цілі та завдання управління фінансовою стійкістю підприємства [47]

Тип цілі за пріоритетністю		Показники оцінки міри виконання цілі
основна	допоміжна	
Збалансованість активів та пасивів	Достатність власного капіталу	Наявність і обсяг власних оборотних коштів, обсяг власних оборотних активів і прирівняних до них оборотних активів, рівень збереження власних оборотних коштів господарської діяльності.
	Гнучка структура капіталу	Рівень мобільності їх поточних активів, поточний рівень захищеності їх поточних активів
	Організація руху капіталу	Відсоток продажів за поточними зобов'язаннями, включаючи борг, і тривалість реалізації бюджету, загальний обсяг капіталу
	Забезпеченість власного капіталу для фінансування оборотних активів	Поточний рівень забезпеченості економічної діяльності ліквідними активами, рівень забезпеченості власними оборотними коштами економічної діяльності, коефіцієнт використання оборотних коштів, оборотний, функціонуючий капітал і рівень забезпеченості економічної діяльності власними оборотними активами, рівень забезпеченості економічної діяльності власними оборотними коштами. власні оборотні кошти, коефіцієнт використання оборотних коштів,

Продовження табл. 3.1

Збалансованість доходів і витрат	Достатній рівень рентабельності	Рентабельність сукупного капіталу, чиста рентабельність власного капіталу, визначення факторів впливу на рентабельність власного капіталу
	Зміна структури витратомісткості господарського процесу	Витратомісткість продукції, матеріало- та трудомісткість продукції
	Збільшення обсягу товарообороту	Обсяг валової, готової, товарної та реалізованої продукції, тривалість операційного та фінансового циклів
Збалансованість грошових потоків	Забезпечення платоспроможності та самофінансування	Поточна платоспроможність, коефіцієнт втрати (відновлення) платоспроможності, коефіцієнти поточної, швидкої та миттєвої ліквідності
	Зниження дебіторської заборгованості	Оптимальний розмір дебіторської заборгованості, середній період інкасації дебіторської заборгованості та «вік» простроченої заборгованості.
	Забезпечення кредитоспроможності	Коефіцієнти обслуговування фінансового боргу, показник достатності грошового потоку, коефіцієнти стійкого та внутрішнього економічного зростання.

На підставі результатів оцінки ключових і підсумкових показників можна діагностувати фактичний стан підприємства, тобто стабільне або нестабільне становище підприємства на ринку. Контрольований або слабо контрольований процес розвитку підприємства. Вплив дестабілізуючих факторів оборотно або необоротно (неконтрольовано).

Після постановки діагнозу підприємству стає можливим вибрати тип управління його виробничою, господарською та фінансовою діяльністю. У ситуаціях нестабільності, невизначеності та динамізму економічного

середовища найбільш прийнятним підходом до управління сталим розвитком підприємства є параметричне адаптивне управління, засноване на результатах, з елементами, які запобігають впливу зовнішніх дестабілізуючих факторів на ранній стадії.

У зв'язку з цим розробка і застосування механізмів антикризового управління в контексті організаційних змін набуває все більшого значення. Можна спрогнозувати наслідки негативного впливу певних факторів на організацію, щоб своєчасно вжити відповідних заходів щодо їх усунення або ослаблення. Постійний моніторинг можливої динаміки погіршення фінансового стану організації дозволяє запобігти негативному впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на рівень ефективності роботи підприємства.

Організаційні зміни, як і будь - які інші зміни у виробничій системі організації, це система управління, яка організовує зміни і з її допомогою підвищує ефективність організації, тому нею необхідно управляти. Необхідність в організаційних змінах виникає в результаті реакції виробничої системи на різні фактори зовнішнього і внутрішнього середовища організації. Така ситуація є однією з причин застосування антикризового управління на підприємстві. Для того щоб антикризове управління було найбільш ефективним, необхідно дотримуватися певних принципів управління організаційними змінами з різним ступенем впливу факторів зовнішнього середовища [48;49]:

1. Мінімізувати витрати для боротьби зі зниженням прибутку в умовах негативного впливу зовнішнього середовища на виробничу систему.
2. Перш ніж змінювати параметри зовнішнього середовища, необхідно провести організаційні зміни, щоб забезпечити належну відповідність виробничій системі.
3. Ці умови, як наслідок, забезпечують адекватність реагування на зовнішні впливи, тому виробнича система повинна володіти відповідним рівнем гнучкості в структурі і розвитку системи управління.
4. Забезпечити погашення негативних екологічних наслідків.

5. Швидка адаптація виробничої системи до зовнішніх умов шляхом впровадження організаційних змін.
6. Диверсифікація організаційної структури виробничої системи.
7. Компаніям з різноманітним ринковим середовищем необхідно сегментувати зовнішнє середовище і визначати функції відділу з моніторингу змін в окремих сегментах, щоб мінімізувати вплив невизначеності і зниження передбачуваності зовнішнього середовища. Таким чином, необхідність координації рішень, що відносяться до різних організаційних підрозділів, зводиться до мінімуму.
8. Визначте доцільність проведення агресивних, реактивних або запланованих дій в процесі прийняття управлінських рішень.
9. Система впровадження організаційних змін спрямована на вдосконалення «відкритої» моделі організації, що забезпечує налагодження клієнтоорієнтованої, високоефективної та якісної роботи персоналу, що призводить до підвищення добробуту організації і дозволяє освоювати міжнародні ринки.
10. Забезпечити розробку систем організаційної підтримки змін у процесі здійснення антикризового управління в контексті організаційних змін у виробничій системі.

Процедура антикризового аналізу на першому етапі розробки технології проводиться діагностичний аналіз фінансового стану підприємства, виявляються основні загрози і ризики його діяльності, проводиться комплексний аналіз фінансової стійкості підприємства, обов'язковий аналіз фінансового стану підприємства. виключається можливість кризових явищ. На даному етапі розраховується система узагальнень і приватних показників в наступних областях фінансового аналізу [50]:

- а) показники ліквідності і платоспроможності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт власних оборотних коштів і т.д.) Високі значення цих показників є негативними, оскільки можуть свідчити про надмірне відволікання

корпоративних ресурсів і неефективне використання наявних фінансових ресурсів.

б) показники фінансової стійкості та сталості діяльності компанії (коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт мобільності капіталу, коефіцієнт фінансової стійкості, відношення залученого капіталу до власного капіталу, позикові кошти).

Таблиця 3.2 – Етапи технології формування антикризових аналітичних процедур

№з/п	Назва етапу	Характеристика
1	Діагностика кризового стану суб'єкта господарювання	Коефіцієнтний аналіз діяльності компанії проводиться у вигляді комплексного аналізу стану ліквідності та платоспроможності, структури та якості активів, фінансової стійкості на певний момент часу, а також розрахунку майбутніх прогнозних показників.
2	Встановлення причин виникнення та масштабів кризи, розрахунок ймовірних втрат підприємства	З метою виявлення причин кризи і виявлення загрози фінансової стабільності підприємства проводиться SWOT-аналіз, оцінюється ймовірність банкрутства, розраховуються очікувані збитки підприємства в результаті настання і поглиблення кризи
3	Аналітичні процедури оцінки наявних ресурсних можливостей для запобігання чи подолання кризи	Аналіз потенціалу ресурсів підприємства, процедур антикризового управління шляхом розрахунку співвідношення витрат, які необхідно понести для реалізації антикризових заходів, і наявних фінансових ресурсів.
4	Розробка аналітичних процедур в частині пошуку й реалізації внутрішніх резервів виходу підприємства з кризового стану	Розрахунок зовнішніх і внутрішніх резервів відновлення платоспроможності підприємства, розробка заходів з уникнення банкрутства

Продовження табл. 3.2

5	Комплексна оцінка ефективності антикризового управління підприємства після впровадження заходів з фінансового оздоровлення підприємства	Комплексна оцінка ефективності антикризового управління підприємством після реалізації заходів з фінансового оздоровлення підприємства
---	---	--

На початковому етапі застосування процедури антикризового аналізу необхідно використовувати набір різних абсолютних і відносних показників, що дозволяють діагностувати фінансове становище підприємства і виявити дестабілізуючі фактори і передумови для формування кризових явищ в діяльності компанії.

Результатом першого етапу є формулювання висновків щодо загальної оцінки фінансової стійкості та ліквідності підприємства, виявлення факторів, які негативно впливають на фінансову стійкість підприємства та дестабілізують діяльність підприємства, можуть призвести до кризових явищ.

На другому етапі проводиться аналітичне дослідження причин, глибини і змісту кризи. У цьому випадку глибина кризи підприємства визначається шляхом проведення аналізу відхилень між плановими і фактичними показниками діяльності підприємства, оцінки негативного впливу на ефективність діяльності, а також факторного аналізу показників фінансової стійкості, аналізу та оцінки ефективності діяльності підприємства. ймовірність банкрутства. Також на цьому етапі проводиться аналіз втрат відповідно до очікуваних або фактичних наслідків настання кризи [51].

На цьому етапі рекомендується провести SWOT-аналіз, який дозволяє провести детальну і всебічну оцінку слабких сторін компанії і загроз для її діяльності. На основі діагностики факторів внутрішнього і зовнішнього середовища (сильні сторони, можливості, загрози, слабкі сторони) об'єктивно визначаються фінансово-економічні показники підприємства та їх вплив на платоспроможність (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Матриця SWOT-аналізу для ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Широкий асортимент. 2. Популярність торгової марки. 3. Висока якість продукції. 4. Кваліфікований персонал. 5. Ефективний маркетинг. 6. Багаторічний досвід роботи підприємства на ринку.	1. Висока собівартість. 2. Недостатність оборотних засобів. 3. Залежність від зовнішніх кредиторів. 4. Великий обсяг витрат. 5. Високий рівень зносу основних фондів, відсутність коштів на модернізацію і оновлення продукції. 6. Висока енергомісткість продукції
Можливості	Загрози
1. Розширення сфери діяльності. 2. Використання нових технологій. 3. Збільшення попиту. 4. Розширення збутової мережі. 5. Зниження операційних витрат 6. Поява нових інвесторів	1. Військові дії. 2. Економічний спад. 3. Підвищення цін на сировину 4. Збільшення конкуренції. 5. Обмежувальна політика державних органів

Результатом 2-го етапу є формулювання висновків про глибину кризи діяльності підприємства і його вплив на можливість банкрутства підприємства, обґрунтування цілей і завдань антикризового управління, формування відповідної інформаційної бази для прийняття антикризових заходів. рішення, спрямовані на виведення підприємства з кризи.

На третьому етапі розробляються аналітичні процедури для оцінки наявного ресурсного потенціалу для запобігання або подолання криз. Аналіз використання компонентів ресурсного потенціалу (персоналу, фінансів, майна, інформації, організації, маркетингу) рекомендується мобілізувати і використовувати для запобігання виникненню криз або забезпечення того, як вийти з кризи з найменшими втратами [52;53].

Предметні області антикризового управління повинні ґрунтуватися на аналітичних показниках потенційного використання ресурсів для досягнення

цілей, поставлених в області антикризових заходів. На даному етапі також необхідно оцінити ефективність процедур антикризового управління, ґрунтуючись на розрахунку показників прибутковості антикризового управління. Цей показник слід розраховувати як співвідношення витрат, які необхідно понести для здійснення антикризових заходів, і фінансових ресурсів, наявних у певний момент часу.

Результатом третього етапу є оцінка ефективності розроблених антикризових заходів з метою внесення відповідних коректив для усунення дестабілізуючих факторів у функціонуванні підприємства.

На четвертому етапі здійснюється розробка аналітичних процедур в частині пошуку й реалізації внутрішніх резервів виходу підприємства з кризового стану.

Рисунок 3.3 – Алгоритм впровадження організаційних змін на підприємстві ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна»

Отже, система заходів для подолання опору змінам повинна включати в себе:

1. Забезпечення мотивації до змін. На даному етапі необхідно відчувати незадоволеність поточним станом персоналу, сформулювати систему винагороди для підтримки змін і застосувати формальні і неформальні стимули.
2. Оцінка співробітників з метою виявлення того, які знання і навички є недостатніми, і навичок, що забезпечуються навчанням персоналу, для надання нових знань
3. Формування організаційної культури шляхом визначення місії, основних цілей, що стоять перед діяльністю компанії, стратегії досягнення цих цілей і завдань. Формування і опрацювання базових заходів, які інтегрують і розвивають бажані цінності і моделі поведінки. Оцініть негативні характеристики культури, що склалася в колективі, визначте основні кроки щодо усунення очевидних недоліків.
4. Впровадження ефективної комунікаційної політики. Система цих заходів повинна включати в себе чітке розуміння майбутнього стану підприємства і доведення його до своїх співробітників; формування єдиного уявлення про цілі; формування єдиного уявлення про те, як їх досягти; опис позитивних результатів змін для всіх; формування єдиної стратегії. система зворотного зв'язку [54-56].

У процесі формування антикризової стратегії важливо враховувати період реалізації, фактори внутрішнього і зовнішнього середовища, деталі реалізації товарів і послуг, етапи життєвого циклу. На кожному етапі життєвого циклу компанії антикризові заходи повинні бути різними (таблиця 3.4).

На початковому етапі антикризова стратегія повинна бути зосереджена на аналітичних завданнях, прогнозуванні динаміки змін і превентивних заходах.

На етапі зростання стратегія антикризового реагування спрямована на контроль діяльності компанії і процесу реалізації стратегії.

На етапі зрілості - це стримування зниження економічних показників в межах, допустимих для конкретного підприємства.

Таблиця 3.4 – Застосування антикризових стратегій в діяльності підприємства залежно від життєвого циклу підприємства [57]

Стадія життєвого циклу	Причина кризового явища	Антикризова стратегія
Зародження	Неефективна стратегія виходу на ринок. Високі транзакційні витрати під час виходу на ринок. Неконкурентоспроможна продукція підприємства	Маркетингова стратегія, фінансова стратегія, виробнича стратегія, кадрова стратегія, інвестиційна стратегія, антикризова стратегія під контролем кредиторів
Ріст	Неефективна система збуту продукції. Відсутність потенційних споживачів. Неefективна маркетингова політика підприємства.	Інтегрована система управління корпоративними ризиками и кризами, стратегія швидкого й ефективного обслуговування клієнтів, стратегія скорочення адміністративних витрат
Зрілість	Негативний імідж підприємства на ринку. Заклучення короткострокових контрактів зі споживачами продукції, відсутність довгострокового співробітництва. Високі транзакційні витрати пошуку інформації.	Стратегія лідерства з мінімізацією затрат виробництва, стратегія спеціалізації на певному виді продукції, стратегія спеціалізації по типу споживачів, стратегія спеціалізації на вибраному сегменті ринку, стратегія орієнтації на більш привабливі напрями діяльності, стратегія вільної ніші, стратегія вищої якості, стратегія попередження кризи, стратегія розвитку
Старіння	Неефективна система управління підприємством. Застаріле обладнання та технології. Висока змінність кадрів.	Наступальна стратегія, стратегія делегування обов'язків, стратегія компромісів і консенсусів, захисна стратегія, стратегія оборони, стратегія злиття, стратегія диверсифікації тощо.

Найбільш серйозний прояв кризи відбувається на стадії спаду, коли кризове явище стає вирішальним для подальшої ефективної роботи підприємства. Цей етап спрямований на подолання кризи і реалізацію системи заходів щодо зниження ризику глибокої кризи і можливості подальшого банкрутства підприємства.

Таким чином, антикризова стратегія являє собою комплексну аналітичну модель функціонування підприємства в умовах динамічних змін внутрішнього і зовнішнього середовища на всіх етапах життєвого циклу, спрямовану на досягнення кінцевої мети - довгострокової економічної стійкості.

Механізм антикризової стратегії-це система інструментів і методів, що забезпечують стійкість компанії в довгостроковій перспективі. Для забезпечення ефективної реалізації антикризової стратегії на підприємстві також необхідне важливе обґрунтування процесу її формування.

Процес розробки стратегій в умовах кризи слід представляти як динамічний набір взаємопов'язаних процесів управління (рис. 3.4).

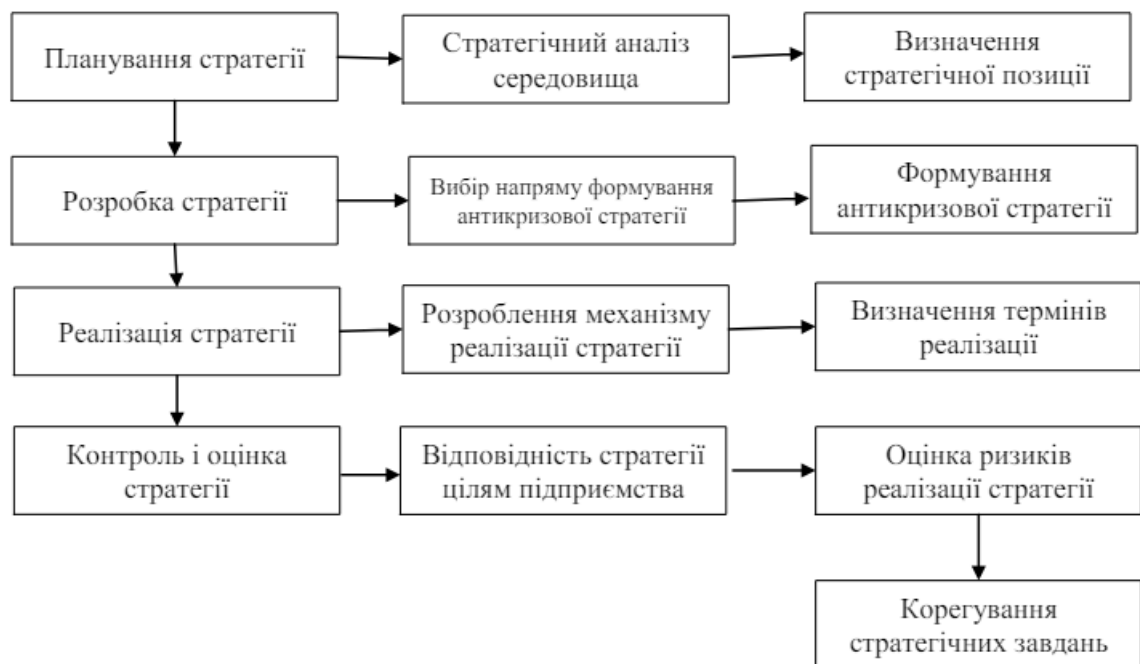

Рисунок 3.4 – Основні етапи формування антикризової стратегії підприємства [57]

Перша пропозиція – Передача функцій продажу:

Компанії пропонується прийняти рішення про часткову передачу ексклюзивних або невиключних функцій з продажу в руки залучених представників компанії безпосередньо на ринку.

- Дистриб'ютори;
- Розповсюджувачі.

Рішення дозволяє компанії зберігати гнучкість власних каналів дистрибуції і успішно конкурувати на ринку.

Основна причина полягає в тому, що, найнявши кваліфікованого дистриб'ютора і відкривши дистриб'юторський офіс, ви можете швидко організувати власну систему продажів на певному новому для компанії ринку.

Таблиця 3.5 Дистриб'юторські офіси ПАТ «Дніпрспецсталь» станом на 2021 р.

Дистриб'юторський офіс	Регіон
DSS International SA, Швейцарія	Весь світ
Dniprospezstahl GmbH, Німеччина	Німеччина, Австрія, Бельгія, Нідерланди, Франція
DSS America, Inc., США	США, Канада, Мексика

В даний час ПАТ «Дніпрспецсталь» співпрацює з чотирма дистриб'юторськими офісами в Швейцарії, Німеччині та США (таблиця 3.5). Тому в главі 3 проаналізовано компоненти механізму адаптації управління зовнішньоекономічною діяльністю ПАТ «Дніпрспецсталь». Компанії було запропоновано розширити діючу схему представництва і дистриб'юторів і оптимізувати логістичну систему продажів.

Друга пропозиція – Оптимізація виробництва:

Оптимізація виробництва на підприємстві є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності, зниження витрат і поліпшення якості продукції.

Автоматизація та цифровізація: впровадження автоматизованих систем управління виробництвом; використання роботів та інших рішень для автоматизації повсякденних операцій; використання Internet of Things для моніторингу та контролю виробничого процесу.

Оптимізація ресурсів: ефективне управління матеріальними, людськими та фінансовими ресурсами; зменшення витрат на сировину та матеріали.

Підвищення кваліфікації персоналу: навчання працівників новим навичкам та технологіям; створення мотиваційних програм для підвищення продуктивності.

Енергозбереження та екологічність: впровадження енергоефективних технологій; використання відновлюваних джерел енергії; зменшення викидів та інших негативних впливів на навколишнє середовище.

Управління якістю: впровадження систем управління якістю; використання статистичного контролю якості.

Оптимізація виробництва потребує системного підходу і постійного вдосконалення процесів, впровадження нових технологій та навчання персоналу.

Третя пропозиція – Маркетингові стратегії:

Сегментація ринку та націлювання: визначити ринок і розділити його на сегменти зі схожими потребами та характеристиками. Орієнтуючись на кожен сегмент відповідно до конкретних вимог, дає змогу краще задовольняти потреби клієнтів і підвищувати лояльність.

Інновації та вдосконалення продукції: інвестування в дослідження та розробки, щоб постійно вдосконалювати свою продукцію. Інновації можуть включати використання нових матеріалів, поліпшення функціональних властивостей або впровадження нових технологій у виробничі процеси.

Управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM): впровадження системи управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) допоможе ефективно спілкуватися зі своїми клієнтами, відстежувати їхні потреби та будувати довгострокові партнерські відносини, що значно підвищить лояльність та задоволеність клієнтів.

Цифровий маркетинг та соціальні медіа: використання каналів цифрового маркетингу та соціальні медіа для просування своєї продукції та залучення нових клієнтів та робітників.

Оптимізація ланцюга поставок: ефективне управління ланцюгом поставок допомагає зменшити витрати, покращити якість продукції та скоротити терміни доставки. Це дозволяє швидше реагувати на ринковий попит і покращувати якість обслуговування клієнтів.

Четверта пропозиція – Фінансове управління:

Удосконалення фінансового менеджменту компанії має важливе значення для забезпечення її стійкості та конкурентоспроможності.

Складання бюджету та планування: щоб скласти детальний бюджет, вам потрібно мати чітке уявлення про очікувані витрати та доходи. Це допоможе вчасно виявити відхилення. Фінансове планування, розробка довгострокового фінансового плану можуть допомогти компанії досягти стратегічних цілей.

Контроль витрат: контроль та оптимізація витрат, регулярно перевіряти витрати та порівнювати їх із бюджетами. Шукати можливості для зниження витрат без шкоди для якості.

Управління грошовими потоками: аналіз руху грошових коштів, періодичний аналіз вхідних і вихідних грошових потоків можуть допомогти вам виявити проблемні області. Для підтримки достатнього рівня ліквідності важливо мати резерв для покриття непередбачених витрат.

3.2 Економічний ефект запропонованих даних.

Економічний ефект першої пропозиції:

Реалізація даної стратегії забезпечить успішне просування продукції ПрАТ «Дніпроспецсталь» на зарубіжні ринки, забезпечить стабільний контакт з новими споживачами, регулярні поставки металопродукції ПрАТ «Дніпроспецсталь», підвищить ефективність зовнішньоекономічної діяльності компанії.

Реалізація даного напрямку сприятиме формуванню позитивного іміджу компанії на ринку як конкурентоспроможного експортера якісної продукції. В результаті реалізації даної стратегії формується стимулююча експорт середовище, яке забезпечує привабливість замовлень від нових клієнтів, підвищує лояльність існуючих клієнтів до компанії і забезпечує:

- Усунення митних, адміністративних і фінансових труднощів для розвитку експорту;
- Розширення асортименту і підвищення доступності для залучення уваги кінцевого споживача металопродукції ПрАТ «Дніпроспецсталь».
- Розвиток ключових елементів інфраструктури підтримки експорту: організаційних, маркетингових та інформаційних послуг, що надаються найнятими агентами.
- Активізація торговельної політики, рекламних заходів з просування та інтеграції ПрАТ «Дніпроспецсталь» на закордонних ринках.
- Регулярне отримання актуальної інформації від агента про ситуацію на ринку комерційними, виробничими, логістичними структурами ПАТ «Дніпроспецсталь».

- Впровадження автоматизованих систем управління запасами.

- Підвищення ефективності транспортних маршрутів.

- Співпраця з надійними постачальниками.

Економічний ефект другої пропозиції:

- Зниження собівартості продукції.

- Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції.

- Збільшення обсягів продажів та прибутку.

- Підвищення продуктивності праці.

- Зниження плинності кадрів.

- Збільшення мотивації та задоволеності працівників.

Економічний ефект третьої пропозиції:

- Збільшення попиту на продукцію.

- Розширення ринкової частки.

- Збільшення кількості клієнтів та обсягів продажів.

Економічний ефект четвертої пропозиції:

- Покращення ліквідності та фінансової стабільності.

- Збільшення доходів та прибутковості.

- Зниження ризиків фінансових криз.

Перспективним напрямком в управлінні фінансово-господарською діяльністю промислових підприємств є розробка процесів управління фінансовою стійкістю, які забезпечать прийняття фінансових рішень оперативного і стратегічного управління.

Механізми забезпечення фінансової стабільності слід визначати як форми, методи, технології, важелі, норми і регламенти, а також системи регулювання, інформаційної, програмної, технічної та кадрової підтримки, які дозволяють компанії досягати стану таких фінансових ресурсів, їх формування, розподілу і використання, а також підтримувати платоспроможність і кредитоспроможність на умовах прийняттого рівня ризику.

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, яка забезпечує його вплив на фактори, від яких залежать загальні результати діяльності підприємства.

ВИСНОВОК

В процесі виконання дипломної роботи на тему: «Оцінка основних показників роботи суб'єкта господарювання» було здійснено дослідження діяльності обраного підприємства, проведено аналіз його головних показників ефективності, таких як рентабельність, ліквідність, фінансова стабільність, а також проведено ґрунтовне оцінювання ефективності використання ресурсів і управління фінансовими потоками.

До основних показників роботи суб'єкта господарювання відносяться такі показники: Дохід (виручка): загальна сума грошей, отриманих від реалізації товарів або послуг; Чистий прибуток: дохід після вирахування всіх витрат, податків та інших зобов'язань; Валовий прибуток: різниця між виручкою від продажу товарів чи послуг та прямими витратами на їх виробництво; Рентабельність: відношення чистого прибутку до загального обсягу реалізації або до власного капіталу; Обсяг виробництва: кількість вироблених товарів або послуг за певний період; Продуктивність праці: обсяг продукції, виробленої одним працівником за певний період часу; Виробничі витрати: витрати, пов'язані з виробництвом товарів або послуг; Кількість працівників: загальна кількість співробітників, зайнятих на підприємстві; Коефіцієнт оборотності активів: показник ефективності, який визначає, наскільки ефективно компанія використовує свої активи для генерування доходу; Зобов'язання і кредити: розмір боргових зобов'язань, які має підприємство.

Проведений аналіз результатів господарської діяльності підприємства дозволяє виділити наступне:

- у 2022 р. порівняно з попередніми роками збільшилась величина грошових коштів – на 48,01% порівняно з 2021 р.;
- збільшилась величина інших оборотних активів – на 19,36% у 2022 р. порівняно з 2021 р.;
- серед фондів обігу дещо зменшилась поточна дебіторська заборгованість – на 1,38% у 2022 р. порівняно з 2021 р. і на 0,09% у 2021 р. порівняно з 2020 р., що

свідчить про покращення стану розрахунків підприємства з дебіторами; – у 2022 р. порівняно з попередніми роками

– 2020-2021 рр. вартість джерел формування капіталу дещо знизилась на 2,26% та 1,13% відповідно. Власний капітал підприємства значно зменшився у 2022 р. порівняно з 2020 р. на 1507921 тис. грн. і на 983427 тис. грн. у 2022р. порівняно з 2021 р. Власний капітал підприємства у 2022 р. має від’ємне значення внаслідок високого показника непокритого збитку, який отримало підприємство. Проте, значно зросли зобов’язання підприємства – на 21,94% у 2020 р. порівняно з 2022 р. і на 13,72% у 2021 р. порівняно з 2022 р. Отже, у підприємства знизився рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом;

– зменшилась залежність підприємства від довгострокових зобов’язань (на 89,55% у 2020 р. порівняно з 2022 р. і на 51,31% у 2021 р. порівняно з 2020 р.) та зросла залежність від поточних зобов’язань (на 78,35% і на 20,25% відповідно);

– відбуваються стрибкоподібні зміни показників чистого доходу від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції у 2021 р. порівняно з 2020 р. – збільшення на 37,74%, у 2022 р. порівняно з 2021 р. – зменшення на 49,22%; собівартість продукції змінилась відповідно на 44,83% та 54,85%. Показники валового прибутку суттєво знизилися у 2021 р. порівняно з 2020 р. і становили 51.78%; у 2022 р. порівняно з 2021 р. відбулось зростання на 141,86%;

– показник фінансових витрат у 2021 р. порівняно з 2020 р. дещо знизився і становить у 2020 р. – 416253 тис. грн., у 2021 р. – 356373 тис. грн., у 2022 р. – 485416 тис. грн. Фінансовим результатом діяльності підприємства до оподаткування є збиток, значення якого у 2022 р. перевищило значення 2021 р. на 260,27%. Загальним результатом діяльності підприємства за 2020-2022 рр. є збиток, який збільшився на 312,35% у 2022 р. порівняно з 2021 р. Це відбулось внаслідок значного перевищення фінансових витрат над фінансовими доходами підприємства;

за результатами проведених розрахунків із визначення типу фінансової стійкості, незважаючи на зростання у 2021 р. порівняно з 2020 р. вартості запасів на 10782 тис. грн., підприємство не забезпечило приріст величини власних оборотних коштів і цей показник має від’ємне значення – 5378957 тис. грн. за 2022 р. У підсумку, нестача власних оборотних коштів для формування запасів у 2022 р. становить 6460635 тис. грн, що на 899662,5 тис. грн. більше, ніж у попередньому році. За розрахованими даними, тип фінансової стійкості підприємства можна віднести до нестійкого фінансового стану, оскільки запаси не покриваються джерелами їх формування;

– негативним з погляду динаміки фінансової стійкості підприємства є не лише збільшення абсолютного показника порогу рентабельності (на 4853670,5 тис. грн., або 63,431%), а й зростання його частки в операційному доході з 106,76% до 126,42% (на 19,66 відсоткових пунктів). Тобто, якщо в базовому році для покриття операційних витрат використовувалась сума операційного доходу, що становила 106,76% від фактичного доходу, то вже у звітному – відповідно 126,42%. Зважаючи на зниження запасу фінансової стійкості з 6,76% у 2020 р. до 26,42% у 2021 р., можна стверджувати, що рівень цього показника є невисоким і свідчить про нестабільність роботи підприємства за критерієм забезпечення прибутковості операційної діяльності;

Перспективним напрямком в управлінні фінансово-господарською діяльністю промислових підприємств є розробка процесів управління фінансовою стійкістю, які забезпечать прийняття фінансових рішень оперативного і стратегічного управління.

Пропонований процес управління фінансово стійким розвитком підприємства включає в себе наступні етапи: визначення напрямку для забезпечення сталого розвитку підприємства елементи напрямку для забезпечення сталого розвитку підприємства оцінка важливості підприємства і діагностика фактичного стану діагностика стану підприємства Вибір типу підприємства. з методів управління розвитком підприємства вибираються методи, принципи, цілі і завдання для управління стійким розвитком підприємства.

Згідно з результатами SWOT-аналізу, ПАТ "Електрометалургійний завод" Дніпроспецсталь "імені А.М. Кузьміна" працює на важливому конкурентному ринку, виявляється, має ознаки кризи і знаходиться в стадії напів-банкрутства. Найкращою стратегією для цього є подолання нестабільності, виживання. У ньому розглядаються організаційні зміни, оптимізація розрахунків з дебіторами і кредиторською заборгованістю, відновлення і підвищення ефективності оборотного капіталу, впровадження ефективної маркетингової політики, сильні і слабкі сторони, можливості і загрози. На основі проведеного аналізу були виявлені основні проблеми і недоліки в діяльності компанії. Розробляються пропозиції щодо підвищення ефективності управління фінансами, оптимізації витрат і поліпшення загального фінансового стану.

Завдяки проведеному аналізу стало можливим повною мірою оцінити фінансово-економічний стан підприємства, виявити його слабкі і сильні сторони, сформулювати рекомендації щодо поліпшення ситуації. Проведена робота має практичне значення і може бути використана як внутрішнім аудитом підприємства, так і зовнішніми зацікавленими сторонами для прийняття стратегічних рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козаченко А. Ю. ДОХОДИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. Т. 2, № 6. С. 35–43. Режим доступу: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/03/en2021-6-t2-06pdf>
2. Григораш Т. Ф. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2016/32.pdf. Журнал «Ефективна економіка» - наукове фахове видання з питань економіки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2016/32pdf
3. Бочкарьова Т., Кулініч Р., Пігуль Н. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. *ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО*. 2017. № 10. С. 188–193. Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/35pdf
4. Ільдусович І., Вікторович С. РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ. *ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 12. С. 124–138. Режим доступу: <http://efm.vsau.org/storage/articles/February2020/wk6jACGvCJYhZr4qjw76pdf>
5. Будаковська Т. Облік та аналіз оборотних активів підприємства. *DSpace at West Ukrainian National University: Головна сторінка*. Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/27444/1/Budakovska%20T.S.OPDm-21pdf>
6. Чайка Т., Лошакова С., Водоріз Я. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. *БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ*. 2018. № 15. С. 900–908. Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139pdf
7. Муха Р. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ. *Галицький економічний вісник*. 2015. Т. 48, № 1. С. 82–93. Режим доступу: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/48/135pdf>
8. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ : Лібра, 2003. 280 с.
9. Ши́ра Т. Б. Теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.2. С. 361–366.
10. Частка ринку - що це і як її збільшити | EDIN. EDIN. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://edin.ua/shho-take-chastka-rinku-i-yak-ii-zbilshiti/>

- 11.Інфляційний звіт [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43401297>
- 12.Кравченко С. Проблеми інфляції в ринковій економіці й антиінфляційна політика держави / С. Кравченко // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 8. – С. 8–11.
- 13.Полуяктова О. В. Проблеми безробіття в Україні / О. В. Полуяктова. // Економіка і суспільство. – 2016. – №2. – С. 31–35.
- 14.Коваль О.А. Рентабельність як показник економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств / О.А. Коваль // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 1. – С. 225–227.
- 15.Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І.Ю. Єпіфанова, В.В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
- 16.Звірько Г.П. Методичні підходи щодо аналізу прибутковості господарської діяльності господарського суб'єкта господарювання / Г.П. Звірько // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – 2011. – № 7. – С. 28–36.
- 17.Фінансовий аналіз : [навчальний посібник] / [за заг. ред. І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
- 18.Єпіфанова І.Ю. Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах / І.Ю. Єпіфанова, М.Ю. Дзюбко // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. – 2017. – Т. 22. – Вип. 2 (55). – С. 99–103.
- 19.Джеджула В.В. Енергозбереження промислових підприємств: методологія формування, механізм управління : [монографія] / В.В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 347 с.
- 20.Bolek M., & Wilinski, W. (2012). The influence of liquidity on profitability of polish construction sector companies. e-Finanse, 8(1), 38. Available online at:
<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/66742/1/721357075.pdf>
- 21.Costea, C. D., & Hostiuc, F. (2009). The liquidity ratios and their significance in the financial equilibrium of the firms. The USV Annals of Economics and Public

- Administration, 9(1), 252-261. Available online at:
<http://www.seap.usv.ro/annals/ojs/index.php/annals/article/viewFile/176/182>
22. Дорошенко А.П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства / А. П. Дорошенко. // Ефективна економіка. 2013. № 2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_37
 23. Єршова Н.Ю. Удосконалення методичного підходу до аналізу оборотних коштів як фактору ефективності діяльності промислового підприємства / Н.Ю. Єршова // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. Харків : НТУ «ХПІ». 2012. № 45 (951). С. 37–46. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/2967>
 24. Копчак Ю. С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. Вісник Сумського державного університету. 2019. № 9. С. 23–34.
 25. Патута О. С., Пришко К. Є. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства. Економіка і суспільство. 2018. № 2. С. 323–327.
 26. Поддєрьогін А. М., Наумова Л. Ю. Фінансова стійкість підприємств в економіці України: монографія. К.: КНЕУ, 2016. 184 с
 27. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч.-метод. посібник / За заг. ред. проф. Качана Є. П. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373 с.
 28. Зав'ялова Е.С. Облік витрат за центрами відповідальності. Проблеми сучасної економіки. 2014. № 18. С. 174–177.
 29. Зав'ялова Е.С. Формування внутрішнього контролю в системі управління підприємствами АПК. Актуальні питання сучасної науки. 2014. № 2. С. 50–53.
 30. Зав'ялова Е.С. Управління витратами в системі контролінгу на підприємствах АПК. Наука і світ. 2015. Т. 1. № 10 (14). С. 153–154.
 31. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Беленкова М.І. та ін. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник. За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 6-те вид., перероб. і допов. Київ: Алерта. 2011. 1042 с.

[Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://www.alerta.kiev.ua/20qq1/item/44%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B9%D>

32.Верига, Ю. А., Левченко З. М., Ватуля І. Д. Звітність підприємств: навч. посіб.

2-ге вид., доповн. і переробл.. Київ: ЦУЛ, 2018. 776 с. [Електронний ресурс].

Режим доступу: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2018/літЗ/Звітність підприємств.pdf>

33.Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А., Замазій О.В., Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Рек. Мін. освіти і науки України. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.

34.Пархоменко В.М. Удосконалення фінансового звіту про рух грошових коштів. Вісник податкової служби України. 2010. №26. С. 23-26.

35.Папиріна О. Звіт про рух грошових коштів Бухгалтерія. 2016. С. 56-61.

36.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами», Наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2005 N 412. (в редакції від 09.08.2013). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05>

37.Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами: навч. посібник 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Алерта, 2013. 608 с

38.Офіційний сайт ПАТ "Дніпрспецсталь" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dss-ua.com/rus/index.wbp>

39.Дніпрспецсталь. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.dss-ua.com/media/rus/company/officialinfo/god_inf/kons_p fz_3_kv_2023.pdf

40.Проміжна інформація емітента цінних паперів за 1 квартал 2023 року. Дніпрспецсталь. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.dss-ua.com/media/rus/company/official-info/god_inf/prominf1kv2023.pdf

41.Інформація про загальну кількість акцій та голосуючих акцій ПрАТ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ» станом на 26.05.2023 року. Дніпрспецсталь. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dss-ua.com/media/rus/company/official-info/2A4AB8FE-AC10-0850-011B-ED71C6B290C8/informproaktspidp.pdf>

42. Статут ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпрспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» [Електронний ресурс]. Режим доступу:
http://www.dssua.com/media/rus/company/official-info/registration_info/Ustav
43. Офіційний сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua>
44. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
45. Косарева І.П., Бут А.С. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. Молодий вчений. Економічні науки. Київ, 2017. №4 (44). С. 678-682.
46. Кучеренко К.В. Фінансова стійкість як чинник та індикатор економічної безпеки промислового підприємства. Економіка. Фінанси. Право. Київ, 2019. № 7(2). С. 44-46.
47. Марченко Н.А., Деркач А.О. Напрямки підвищення фінансової стійкості промислових підприємств. Чернігівський науковий часопис. Серія 1 «Економіка і управління». Чернігів, 2016. № 1. С. 92-97.
48. Амосов О.Ю., Діденко Н.В., Лебедєва К.Ю. Розробка механізму антикризового менеджменту в контексті організаційних змін. Економіка та держава. Київ, 2015. №5. С. 33-37.
49. Спіфанова І.Ю., Войнаренко М.П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2011. 188 с.
50. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 815 с.
51. Склабінська А.І., Дrajниця С.А., Федорук Л.Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : «Новий Світ-2000», 2013. 342 с.
52. Спіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум. Вінниця : ВНТУ, 2017. 143 с.
53. Schinasi G.J. Safeguarding financial stability: theory and practice. Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2005. 60.
54. Коваленко О.В. Деякі аспекти сучасного антикризового управління промисловими підприємствами. Економіка и управление. 2013. № 4. С. 41-46.

55. Михайленко О.В., Майстренко О.В. Розроблення та обґрунтування антикризової стратегії діяльності підприємства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 37. С. 63-68. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2019_37_11
56. Шершньова З.Є. Антикризовий стратегічний набір: характеристика основних складових та методичних підходів до обґрунтування. Актуальні проблеми управління економічними процесами промислових підприємств : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. 2016. С. 186-189.
57. Михайленко О.В., Майстренко А.В. Розробка та обґрунтування антикризової діяльності підприємства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент». Одеса, 2019. С. 63-68.